

Rammeverket i korte trekk

En veiledning for språklærere

Eva Thue Vold og Birgitta Hellqvist

English descriptors and graphics from the CEFR Companion Volume originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. Translated material is published under the sole responsibility of the translator(s).

Norwegian descriptors from the CEFR Companion Volume translated from English by, and used with the permission of, the Norwegian Directorate for Higher Education and Skills.

© Council of Europe, April 2020

Citation reference of original source:

Council of Europe (2020), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, available at www.coe.int/lang-cefr.

Original descriptors in English

Veiledningen er skrevet av Eva Thue Vold og Birgitta Hellqvist

Ansvarlig redaktør: R. Steinar Nybøle

Grafisk design: GP-Media, Sarpsborg

ISBN: 978-82-8195-092-4

Rammeverket i korte trekk

En veiledning for språklærere

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Veiledningens struktur og hvordan den kan benyttes	4
Rammeverkets bakgrunn og hensikt	5
En handlingsorientert tilnærming til språklæring	5
Flerspråklighet og interkulturell forståelse	6
Bærende begreper i Rammeverket	7
Referansenivåer	7
Deskriptorer	9
Domener	9
Den globale skalaen	9
Rammeverket i norske styringsdokumenter	10
Kommunikative språkaktiviteter	11
Resepsjon – lytte og lese	11
Produksjon – snakke og skrive	16
Samhandling	19
Mediering	23
Kommunikativ språkkompetanse	26
Rammeverket i klasserommet	30
Arbeid med språklig bevissthet	30
Den europeiske språkpermen	34

Innledning

Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering (Rammeverket) ble første gang publisert på engelsk og fransk av Europarådet i 2001 (Council of Europe / Conseil de l'Europe, 2001) og forelå i norsk oversettelse i 2011 (Utdanningsdirektoratet [Udir] / Council of Europe, 2011). Publikasjonen ble senere oppdatert og utvidet med tilleggskompendiet *Companion Volume*, først i en foreløpig versjon (Council of Europe, 2018) og deretter i endelig versjon (Council of Europe, 2020). Den endelige versjonen ble utgitt i norsk oversettelse i 2022 (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) / Council of Europe, 2022). I det følgende refererer vi til den endelige versjonen fra 2020 (2022).

Rammeverket har hatt omfattende innflytelse på læreplaner og språkundervisning i en lang rekke land både i og utenfor Europa (Little & Figueras, 2022). I Norge har Rammeverket hittil vært aktivt tatt i bruk i faget norsk som andrespråk, mens påvirkningen i engelsk- og fremmedspråkfaget har vært av mer implisitt karakter. Med Fagfornyelsen og Kunnskapsløftet 2020 fikk vi imidlertid eksplisitte referanser til Rammeverket i vurderingsressursene for læreplanen i fremmedspråk (Udir, 2020). Selv om Rammeverket ikke er et styringsdokument i Norge, er det helt klart at våre nasjonale styringsdokumenter for språkundervisning, som har en lang kommunikativ tradisjon, bygger på Rammeverket.

Denne veiledningen springer ut fra en erkjennelse av at språklærere har behov for å kjenne til hvilket språklæringssyn som legges til grunn i Rammeverket, og hvilken kompetanse som forventes på ulike nivåer. Vårt mål med veiledningen er å gi en lett tilgjengelig og kortfattet oppsummering av innholdet i Rammeverket (2001, 2020) samt konkret veiledning i hvordan disse dokumentene kan brukes i praksis. Veiledningen retter seg først og fremst mot lærere i engelsk og fremmedspråk, men kan også brukes av lærere i norsk som andrespråk.

Veiledningen er utarbeidet parallelt i en norsk og en svensk versjon i et samarbeid mellom Nasjonalt senter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen (Fremmedspråksenteret) ved Høgskolen i Østfold, Norge, og Fortbildningsavdelningen för skolans internationalisering (FBA) ved Uppsala universitet, Sverige. Birgitta Hellqvist har hatt hovedansvaret for den svenske utgaven, mens Eva Thue Vold har hatt hovedansvaret for denne norske utgaven. Professor Gudrun Erickson ved Göteborgs universitet og førsteamanuensis Gølin Kaurin Nilsen ved Universitetet i Stavanger har vært faglige konsulenter for arbeidet.

Veiledningens struktur

Veiledningen innledes med en sammenfatning av Rammeverkets grunnleggende språksyn og en redegjørelse for sentrale begreper. Deretter følger en gjennomgang av de fire hovedtyper språklig aktivitet: resepsjon, produksjon, samhandling og mediering, samt en kort presentasjon av strategier som kan brukes for å utvikle disse ferdighetene. Videre presenteres tre hovedtyper språklig kompetanse: lingvistisk, sosiolingvistisk og pragmatisk. Underveis i presentasjonen av språkaktiviteter og språkompetanser gir vi eksempler på *deskriptorer*, dvs. konkrete beskrivelser av hva innlærere språklig sett mestrer på ulike nivåer. Avslutningsvis diskuterer vi hvordan lærere kan bruke Rammeverket for å videreutvikle egen undervisning. Vi gir praksisnære eksempler på hvordan lærere ved hjelp av Rammeverket kan motivere elevene for språklæring gjennom å bevisstgjøre dem på egen læringsprosess og synliggjøre progresjonen i språkutviklingen deres.

Under overskriften «Refleksjons- og diskusjonsspørsmål» har vi for hvert delkapittel samlet spørsmål som egner seg for egenrefleksjon og diskusjon i språklærerkollegiet. På denne måten kan veiledningen brukes som inspirasjon til læring i fellesskap og som kompetanseutvikling.

Appendiks 1 inneholder overordnede deskriptorer for språklige aktiviteter og kompetanser sortert etter nivå. Dokumentet gir en rask oversikt over forventet kompetanse på ulike nivåer og er ment som støtte til lærere som underviser på et bestemt rammeverknivå.

Rammeverkets bakgrunn og hensikt

Rammeverket er et resultat av flere tiårs arbeid i Europarådet og er oversatt til mer enn 40 språk. I Rammeverket presenteres et syn på språklæring, språkundervisning og vurdering av språkkompetanse som i dag ligger til grunn for de fleste europeiske lands nasjonale læreplaner og kjennetegn på måloppnåelse, samt for utarbeidelse av eksamener og læremidler i språk.

Den overordnede hensikten med Rammeverket er å forbedre kvaliteten på kommunikasjonen mellom europeere med ulik språklig og kulturell bakgrunn, bl.a. gjennom økt mobilitet og mer direkte kontakt, noe som i sin tur anses for å føre til økt forståelse og tettere samarbeid mellom folk og nasjoner (Udir / Council of Europe, 2011:xiii). To hovedmål er å oppmuntre språkbrukere til å reflektere over språkbruk, språklæring og språkundervisning og å gjøre det enklere for språklærere og -innlærere å snakke om kompetansemål og hvordan man kan nå dem. Rammeverket fremmer flerspråklighet og stimulerer til refleksjon og erfaringsutveksling for alle som arbeider med å organisere språkundervisning, utvikle læreplaner og læremidler eller fastsette kriterier og kjennetegn på måloppnåelse i språkfag. Med Rammeverket har disse gruppene fått et felles begrepsapparat som gjør det lettere å diskutere språkkompetanse og språktilegnelse på tvers av landegrenser.

Companion Volume (2020) utvider det opprinnelige Rammeverket (2001) med deskriptorer for kompetanseområder som mediering, flerspråklig og flerkulturell kompetanse samt tegnspråk. *Companion Volume* inneholder primært tillegg til 2001-utgaven, men i enkelte tilfeller har de opprinnelige deskriptorene fått en noe endret ordlyd. For eksempel er begrepet 'morsmålsbruker', som forekom i flere deskriptorer fra 2001, byttet ut med 'samtalepartner'. Endringen er en anerkjennelse av at vi lærer språk for å kunne kommunisere med ulike grupper brukere av språket, ikke bare morsmålsbrukere. I eksemplene som gis i denne veiledningen, bruker vi de nyeste formuleringene. Formuleringene er hentet fra den norske oversettelsen av *Companion Volume* (HK-dir / Council of Europe, 2022).

Mer informasjon om Europarådets språkpolitiske mål og hensikter finnes i 2001-utgaven av Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:2–4) og i *Companion Volume* (HK-dir / Council of Europe, 2022:11, 31–33).

Et handlingsorientert språksyn

Rammeverket foreskriver ikke noen bestemt pedagogikk, men tar utgangspunkt i en handlingsorientert tilnærming til språklæring. I en slik tilnærming betraktes mennesker som *sosiale aktører*, dvs. samfunnsmedlemmer (individer eller grupper) som i ulike kontekster og forskjellige situasjoner bruker sine samlede ferdigheter eller *kompetanser* til å utføre ulike språkhandlinger. Gjennom disse språkhandlingene utfører aktørene forskjellige *typer oppgaver* som ikke er utelukkende språkrelaterte: ta en telefonsamtale, poste et innlegg på Twitter, søke informasjon, handle mat eller klær, anmelde en bok, en film eller et spill, organisere en paneldiskusjon osv. For å løse en bestemt oppgave bruker vi våre språklige ferdigheter når vi handler, f.eks. gjennom å skrive eller snakke (produksjon) eller gjennom å lese eller lytte (resepsjon). Vi bruker også *strategier* som passer den gitte oppgaven i den gitte sammenhengen (f.eks. kan vi planlegge hva som skal sies eller skrives, vi kan omformulere eller bruke gester for å bli forstått, vi kan korrigere oss selv). Den responsen vi får gjennom at vi lykkes eller

Den handlingsorienterte tilnærmingen i et nøtteskall

mislykkes med oppgaven, kan føre til at våre kompetanser og strategier forsterkes eller endres (Udir / Council of Europe, 2011:10).

Et ofte brukt eksempel på språkundervisning i Rammeverkets handlingsorienterte ånd er *Task Based Language Teaching* (TBLT), eller såkalt *oppgavebasert språkundervisning* (se f.eks. Ellis, 2003). Kort forklart går TBLT ut på at språkinnlærerne gjennomfører oppgaver som er meningsfulle i den forstand at de har et klart formål utover det å øve språk for språktreningens skyld. I gjennomføringen av oppgavene bruker elevene målspråket for å innhente, bearbeide eller produsere informasjon. Resultatet presenteres i en form for produkt, f.eks. en plakate, en videosnutt, et diagram eller en skriftlig tekst. Et eksempel på en slik oppgave for nybegynnernivå kan være at en klasse skal finne ut i hvilken måned medelevene er født, og deretter regne ut hvilken måned som er den vanligste fødselsdagsmåneden. Alternativt kan man la elevene finne ut hvor mange søsken eller husdyr klassen har sammenlagt. I disse oppgavene må elevene bruke språket i interaksjon med hverandre. Språkbruken er et middel til å frambringe visse opplysninger, og å finne disse opplysningene er målet med oppgaven.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om en handlingsorientert tilnærming i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:10ff; HK-dir / Council of Europe, 2022:33–34).

- Prege din/deres undervisning av en handlingsorientert tilnærming til språklæring? Hvis ikke, hvordan kan undervisningen utvikles i retning en slik tilnærming?
- Hvilke av aktivitetene dere gjennomfører i klasserommet, vil dere betrakte som handlingsorienterte?
- Diskuter hvilke samlede kompetanser og ferdigheter som trengs for å ta en telefonsamtale, handle mat i en butikk eller poste et innlegg på Twitter.

Flerspråklighet og interkulturell forståelse

Det er et uttalt mål for Rammeverket å bidra til et Europa bestående av «fordomsfrie og flerspråklige borgere» (HK-dir / Council of Europe, 2022:32). Flerspråklighet og interkulturell forståelse var sentrale begreper i Rammeverket allerede i 2001, og de ble videreutviklet i Companion Volume (2018/2020) med deskriptorer for flerspråklig forståelse og for bruk av flerspråklige og flerkulturelle repertoar.

Flerspråklighet slik begrepet brukes i Rammeverket, betegner et individs samlede repertoar av språklig kompetanse. Det er en ujevn kompetanse i stadig utvikling, der språkbrukerens ressurser på ett språk (eller én språkform/dialekt) kan være svært forskjellig fra ressursene på et annet språk, og der ressursene for enkelte ferdigheter kan være betydelig mer utviklet enn ressursene for andre ferdigheter. For eksempel kan en elev mestre reseptive aktiviteter som lesing og lytting bedre enn en samhandlingsaktivitet som muntlig samtale. Andre kan være sterke muntlig, men ha utfordringer med skriftspråket. Rammeverket anerkjenner og verdsetter slike delkompetanser, og man behøver ikke mestre flere språk flytende for å regnes som flerspråklig. Delkompetansene utgjør biter av de samlede språklige ressursene som språkbrukeren kan trekke på i prosessen med å tilegne seg nye språk. Flerspråklighet refererer til et samlet repertoar av språklige ressurser der alle ferdigheter og delkompetanser har en plass, virker sammen og kan benyttes på en positiv måte i arbeidet med å lære flere språk.

Flerspråklighet hos elevene gir et godt grunnlag for å arbeide med språklig metakognisjon, dvs. bevissthet og refleksjoner rundt språk og språklæring. Flerspråklige elever kan sammenligne ulike språk og finne likheter og forskjeller når det gjelder ordforråd og språklige strukturer. De kan undersøke hvordan ord vandrer på tvers av språk, og hvordan én og samme grammatiske kategori kan uttrykkes ulikt på forskjellige språk. Slik kan elevenes tidligere språkkunnskaper bli en bro for å lære nye språk og bidra til utvikling av deres generelle kunnskap om språk og språkssystemer.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om flerspråklighet og interkulturell forståelse i Companion Volume (HK-dir / Council of Europe, 2022:34–36).

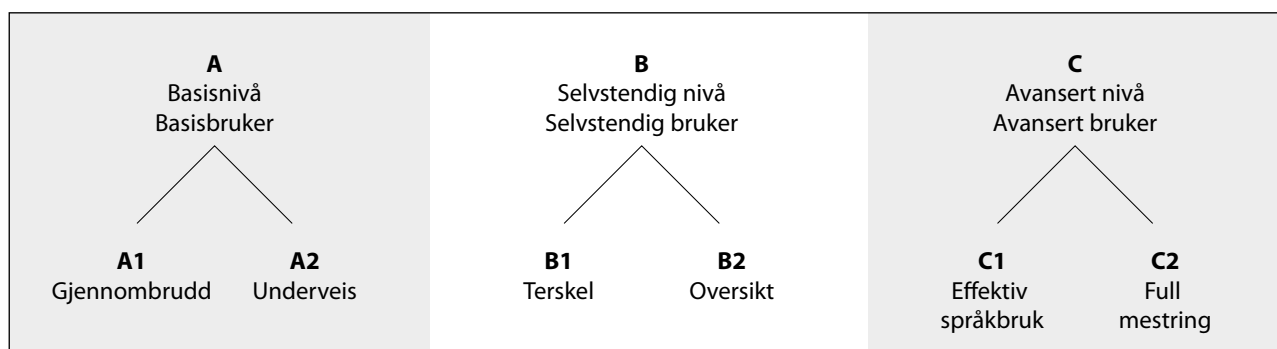
- Tenk på språkene du selv (delvis) kan. Forsøker du å holde dem adskilt, eller nyttiggjør du deg kunnskaper på tvers av språk? Diskuter med kolleger, og gi eksempler.
- Sammenligner dere ord og strukturer på tvers av språk i klasserommet? I hvilken grad får elevene mulighet til å bygge på kunnskaper i sitt/sine hjemmespråk?
- Har du elever med språklig eller kulturell erfaring fra målspråksområdet? På hvilken måte får de slippe til med sine erfaringer?
- Hvordan kan man oppmuntre elever til å dra nytte av språkkunnskaper de har i andre språk, i innlæringen av et nytt språk?
- Hvordan kan man stimulere elevenes interesse for klassekameratenes ulike språk?
- Hvilke utfordringer ser du ved å spille på elevers språk- og kulturbakgrunn i undervisningen? Hvordan kan man på en inkluderende måte finne ut hvilke språk som fins i klasserommet, og bruke dem i undervisningen?
- I Rammeverket opptreer begrepet 'flerspråklighet' gjerne sammen med begrepet 'flerkulturalitet'. Er disse to kompetanseområdene nødvendigvis overlappende?

Bærende begreper i Rammeverket

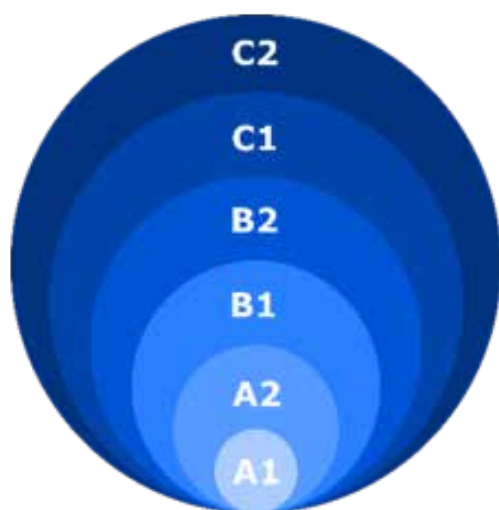
I arbeidet med Rammeverket ble det utviklet en terminologi for å lette forståelsen av språk og språklæring og for arbeidet med språklig bevissthet hos lærere så vel som innlærere. Nedenfor presenterer og forklarer vi noen av de mest sentrale begrepene i Rammeverket.

Referansenivåer

Under arbeidet med Rammeverket ble det utarbeidet seks brede nivåer som skulle være tilstrekkelige for å dekke hele det relevante læringsrommet for innlærere i ulike språk i Europa (Udir / Council of Europe, 2011:26). Disse referansenivåene spenner fra A1 til C2, der A representerer basisnivå, B innebærer selvstendig bruk av språket, og C er avansert nivå. Hvert av de overordnede nivåene er igjen delt i to delnivåer som har fått egne betegnelser som uttrykker hvor språkbrukeren befinner seg på læringsskalaen (se figur 1). Jo høyere nivå en språkbruker befinner seg på, jo større handlingsrom vil språkbrukeren ha når det gjelder bruk av språket. Dette illustreres med den stadig voksende sirkelen i figur 2.

Figur 1: Referansenivåer (Udir / Council of Europe, 2011:26, figur 1).

Figur 2: Referansenivåer (HK-dir / Council of Europe, 2022:43, figur 3).

I norsk skole er det for fremmedspråkfagets del først og fremst A-nivåene som er aktuelle. For noen språk kan B-nivåene etter hvert også være relevante, særlig for elever som fortsetter med faget på nivå III. For engelskfaget kan både A-, B- og C-nivåene være aktuelle, avhengig av hvilket klassetrinn man befinner seg på.

Nivå A1 regnes for det laveste nivået som kan beskrives når det gjelder kreativ språkferdighet. Men selv før man når dette nivået, kan en språkbruker utføre enkle oppgaver som å hilse og si *ja, nei, vær så god, takk* eller *unnskyld*. Dette er handlinger som f.eks. turister kan tenkes å utføre i det virkelige liv, eller som elever som nettopp har startet med språket, kan utføre i enkle pedagogiske oppgaver. Allerede i Rammeverket 2001 ble det identifisert et nivå under A1-nivå som kunne brukes f.eks. i undervisning av unge elever (Udir / Council of Europe, 2011:41–42). I Companion Volume (2020) har dette nivået fått tittelen pre-A1.

Referansenivåene representerer et kontinuum for språklig utvikling, og det er ikke noe skarpt skille mellom de ulike (del)nivåene. En innlærer kan f.eks. være på B-nivå i reseptive ferdigheter, men på A-nivå i produktive ferdigheter. Nivåene er ekspanderende mer enn lineære (jf. figur 2): De beskriver ikke ulike trinn på en stige, men et kompetansefelt som stadig utvides. De har heller ikke innbyrdes lik avstand. Det krever for eksempel mer å nå C1 fra B2-nivå enn å utvikle seg fra pre-A1 til A1. De seks nivåene er brede, og det kan være store forskjeller i kompetanse mellom to innlærere som er plassert på samme nivå. Rammeverkets deskriptorer skiller derfor av og til mellom «kriterienivåer» (f.eks. A2 eller A2.1) og «pluss-nivåer» (f.eks. A2+ eller A2.2) innen ett og samme nivå (her A2). I tillegg oppfordres utdanningsinstitusjoner til å lage mer finmaskede inndelinger av bestemte nivåer ved behov. Strukturen med referansenivåer og undernivåer kalles derfor en fleksibel forgreningsmodell (Udir / Council of Europe, 2011:41ff).

Deskriptorer

Rammeverkets deskriptorer er detaljerte beskrivelser av kompetanse på ulike nivåer. Med disse deskriptorene har alle som lærer seg, underviser eller organiserer undervisning i et språk, fått et sett med felles beskrivelser av språkkompetanse og -ferdigheter som kan brukes i læring, undervisning og vurdering av språk.

Det fins skalaer med deskriptorer for en lang rekke kommunikative ferdigheter, kompetanser og situasjoner. I Companion Volume (2020) er deskriptorene ordnet etter fire hovedtyper språklige aktiviteter: reseptive aktiviteter, produktive aktiviteter, samhandlingsaktiviteter og medieringsaktiviteter. De ulike typene aktiviteter beskrives mer detaljert nedenfor. I denne veiledningen gjengir vi de mest overordnede skalaene, mens vi viser til Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011; HK-dir / Council of Europe, 2022) for flere og mer spesifikke skalaer. Vanligvis inneholder skalaene en deskriptor for hvert av de seks nivåene, eventuelt også en deskriptor for pre-A1-nivå. På grunn av den ovennevnte inndelingen i kriterienivåer og plussnivåer kan man imidlertid av og til støte på mer enn én rad for samme nivå (se f.eks. nivå A2 i tabell 3 nedenfor).

Deskriptorene er alltid positivt formulert, dvs. de uttrykker hva språkbrukere kan gjøre ved hjelp av språket på et gitt nivå, snarere enn hva de *ikke* kan gjøre (HK-dir / Council of Europe, 2022:31). Til grunn for dette sentrale prinsippet om positive jeg kan-formuleringer ligger Rammeverkets handlingsorienterte språksyn. I dette språklæringssynet fokuserer man på hva slags handlinger innlærerne kan utføre ved hjelp av språket på ulike nivåer. De positivt formulerte deskriptorene representerer et nyansert pedagogisk verktøy for læring, undervisning og vurdering i det at de alltid tar utgangspunkt i hva innlæreren allerede mestrer, framfor å fokusere på mangler i kompetansen.

Domener

Med domener mener Rammeverket de sosiale sammenhengene eller kontekstene der vi er aktive som sosiale aktører. Disse kontekstene kan inndeles på mange ulike måter, men av praktiske årsaker skiller Rammeverket mellom fire hovedkategorier: det offentlige domenet, det personlige domenet, opplæringsdomenet og arbeidslivsdomenet.

Det offentlige domenet omfatter «alt som er knyttet til alminnelig sosial samhandling, for eksempel offentlige tjenester, fritidsaktiviteter, kulturell virksomhet av offentlig karakter og forhold til mediene» (Udir / Council of Europe, 2011:17). Det personlige domenet omfatter «familieforhold og individuelle sosiale vaner», arbeidslivsdomenet omfatter «alt som har å gjøre med folks handlinger og relasjoner i yrkeslivet», mens opplæringsdomenet «omfatter det som har med læring å gjøre, gjerne institusjoner der målet er å tilegne seg bestemt kunnskap eller bestemte ferdigheter» (Udir / Council of Europe, 2011:17).

Den globale skalaen

I Rammeverket finner man en såkalt global skala der referansenivåene for alle språklige ferdigheter sammenfattes (HK-dir / Council of Europe, 2022:208). Ved hjelp av denne kan f.eks. elever og foresatte få et første bilde av Rammeverkets oppbygning og hva en språkinnlærer forventes å kunne bruke språket til på et gitt nivå. Avhengig av hvilket nivå man er interessert i, kan man se nærmere på relevante deler av Appendiks 1 i denne veiledningen for å få en mer detaljert oversikt over hva som forventes av kompetanse på det aktuelle nivået.

Tabell 1: Den globale skalaen (HK-dir / Council of Europe, 2022:208).

C2	Kan forstå praktisk talt alle typer tekster. Kan sammenfatte informasjon fra ulike muntlige og skriftlige kilder ved å gjengi argumenter og redegjørelser på en sammenhengende måte. Kan uttrykke seg spontant, med svært god flyt og presisjon, og få fram finere meningsnyanser selv i mer komplekse situasjoner.
C1	Kan forstå et bredt spekter av lengre, krevende tekster og oppfatte budskap som ikke er direkte uttrykt. Kan uttrykke seg flytende og spontant uten at det merkes noe særlig at en leter etter uttryksmåter. Kan bruke språket fleksibelt og hensiktsmessig til sosiale, akademiske og yrkesrelaterte formål. Kan produsere klare, velstrukturerte og detaljerte tekster om komplekse emner og vise at en mestrer ulike setningsmønstre, bindeledd og sammenbindende markører.
B2	Kan forstå hovedinnholdet i komplekse tekster om både konkrete og abstrakte emner, også faglige drøftinger innenfor ens eget fagområde. Kan delta i samtaler med et så spontant og flytende språk at regelmessig kommunikasjon med brukere av målspråket ikke blir anstrengende for noen av partene. Kan produsere klare, detaljerte tekster om et vidt spekter av emner, og forklare et synspunkt på en aktuell sak og gi argumenter for og imot ulike alternativer.
B1	Kan forstå hovedpunktene i klar, standard input om kjente emner som en ofte møter i forbindelse med arbeid, skole, fritid osv. Kan klare seg i de fleste situasjoner som kan oppstå når en reiser i et område der språket snakkes. Kan skrive enkle, sammenhengende tekster om emner som er kjente eller av personlig interesse. Kan beskrive opplevelser og hendelser, drømmer, håp og planer, og kort forklare og begrunne meninger og planer.
A2	Kan forstå setninger og vanlige uttrykk knyttet til de viktigste områdene av dagliglivet, f.eks. svært enkel informasjon om en selv og familien, innkjøp, nærmiljø og arbeidsliv. Kan klare seg i enkle og rutinepregede samtalsituasjoner med direkte utveksling av informasjon om kjente og rutinepregede forhold. Kan med enkle ord beskrive visse sider ved sin egen bakgrunn og sitt nærmiljø og grunnleggende personlige behov.
A2	Kan forstå og bruke kjente, dagligdagse uttrykk og svært enkle utsagn for å dekke grunnleggende behov. Kan presentere seg selv og andre og kan stille og svare på personlige spørsmål om f.eks. bosted, venner og bekjente og eiendeler. Kan delta i en samtale på en enkel måte hvis samtalepartneren snakker langsomt og tydelig og er innstilt på å hjelpe.

Rammeverket i norske styringsdokumenter

Rammeverket har siden den første utgivelsen i 2001 fått svært stor innvirkning på språkundervisningen både i Europa og andre deler av verden (Erickson & Pakula, 2017). I mange europeiske land bygger læreplaner i språk direkte på Rammeverket, og forventninger til kompetanse på ulike nivåer kobles eksplisitt til referansenivåene A1–C2. I Norge har faget norsk som andrespråk lenge praktisert en slik tydelig kobling mellom Rammeverkets referansenivåer og nasjonale læreplaner, tester og eksamener. Når det gjelder engelsk- og fremmedspråkundervisningen i skolen, har en slik kobling ikke vært eksplisitt uttalt. Som nevnt innledningsvis medførte Kunnskapsløftet 2020 (KL20) at koblingen mellom Rammeverket og nasjonale læreplaner ble mer eksplisitt, i alle fall for fremmedspråkfagets del: I vurderingsressursene til læreplanen i fremmedspråk (KL20) står det at «Læreplanen i fremmedspråk har en tydelig kobling til CEFR» (Udir, 2020). Ettersom læreplanen i fremmedspråk er gjeldende for en lang rekke språk som i varierende grad er beslektet med norsk, kan det ikke gjøres noen felles kobling mellom fremmedspråkundervisning på ulike nivåer og referansenivåene i Rammeverket. Vurderingsressursen sier likevel at for europeiske språk som fransk, spansk og tysk er kjennetegnene på måloppnåelse for nivå II fastsatt med utgangspunkt i Rammeverkets nivå A2. Med andre ord forventes det at elever i disse språkfagene jobber seg opp til og gjennom A1-nivå i løpet av nivå I og tar fatt på veien mot A2-nivå i nivå II. Slutt-karakterer på nivå II settes med utgangspunkt i en forventning om kompetanse på A2-nivå. For ikke-

europaiske språk gjør dokumentet ingen eksplisitt kobling mellom undervisningsnivå og rammeverknivå, men det understrekes at for norske elever tar det lengre tid å oppnå A2-nivå i disse språkene. Vurderingsressursen slik den foreligger i dag, sier ikke noe om forventet rammeverknivå på nivå III, verken for europeiske eller ikke-europeiske språk. For engelskfagets del er det fortsatt ikke uttrykt noen eksplisitt kobling mellom undervisning på ulike klassetrinn og referansenivåer i Rammeverket.

Kommunikative språkaktiviteter

I den utvidede versjonen av Rammeverket (HK-dir / Council of Europe, 2022) deles språklige aktiviteter inn i fire ulike typer: resepsjon, produksjon, samhandling og mediering. Alle aktivitetene kan foregå både muntlig og skriftlig. De ulike skalaene med tilhørende deskriptorer er sortert under disse fire hovedtypene aktiviteter.

I reseptive aktiviteter er eleven mottaker av språklig meningsinnhold. Slike aktiviteter omfatter lesing (skriftlig resepsjon) og lytting (muntlig resepsjon). Produktive aktiviteter omfatter tekstskriving (skriftlig produksjon) og muntlige innlegg (muntlig produksjon). I disse aktivitetene produserer eleven selv språk. Eleven har gjerne en mottaker i tankene, men denne deltar ikke aktivt i produksjonen. Ved samhandlingsaktiviteter, derimot, interagerer man direkte med andre, f.eks. gjennom å chatte på nettet (skriftlig samhandling) eller delta i en samtale (muntlig samhandling). Medieringsaktiviteter dreier seg om å videreformidle et språklig innhold og/eller tilrettelegge for samhandling. Det kan være flytende overgang mellom aktivitetstypene: En samhandlingssituasjon kan for eksempel bestå av lengre monologiske innlegg (produksjon) som får en respons og følges opp (interaksjon).

Alle formene, også de reseptive, kalles *aktiviteter*. Elevene arbeider aktivt både ved lesing og lytting, men de jobber med å forstå framfor å uttrykke. Ved produksjon jobber de med å uttrykke mening, men i samhandling jobber de parallelt med å forstå og uttrykke mening. Ved mediering jobbes det med å sammenfatte et meningsinnhold man har forstått eller er i ferd med å forstå, og/eller man jobber med å tilrettelegge for samarbeid og utveksling av informasjon.

Resepsjon – lytte og lese

Resepsjon handler om å forstå målspråket i situasjoner der man er mottaker av språklig input. Inputen kan være muntlig (lytting), skriftlig (lesing) eller multimodal (audiovisuell resepsjon).

Et viktig prinsipp i Rammeverket er at språkundervisning skal ta utgangspunkt i kommunikative behov man møter i det virkelige liv. Dette innebærer at elevene må eksponeres for målspråket og for kulturer i målspråksområder ved hjelp av variert materiale i form av lyd, skrift og bilde. I en skolesituasjon er læreren selv en viktig kilde til input på målspråket. For engelsklærere vil det ofte være mulig å gjennomføre undervisningen rimelig konsekvent på målspråket, men for fremmedspråklærere kan dette være utfordrende, både pga. eget ferdighetsnivå og elevenes ferdighetsnivå. Likevel er det essensielt at fremmedspråklærere sørger for at elevene møter mye muntlig målspråk i klasserommet, siden språktimene for mange elever representerer den eneste arenaen der de eksponeres for målspråket. Lydklipp og videosnutter er gode ressurser når det gjelder å trene elevenes ferdigheter i muntlig forståelse. Hva elevene forventes å forstå av målspråket, varierer etter nivå. I de overordnede deskriptorene for reseptive ferdigheter (tabell 2–4) beskrives en progresjon fra å kunne gjenkjenne enkeltord og fraser via å forstå (deler av) et hovedinnhold til å oppfatte stadig flere detaljer. Videre går det en progresjon fra å kunne forstå tekst og tale om kjente og familiære emner (personlig domene) til også å forstå språk som handler om mer ukjente emner i det offentlige domenet, arbeids- eller opplæringsdomenet. Likeledes ser vi en progresjon fra å kunne oppfatte tydelig standardspråk til å også kunne forstå mer varierte og avanserte former for språkbruk som rask tale, ulike dialekter (varieteter) og avansert vokabular.

I tillegg til disse generelle skalaene inneholder Rammeverket en rekke skalaer for spesifikke typer aktiviteter som å «forstå samtale mellom andre», «forstå meldinger og instruksjoner», «lese for å orientere seg» og «lese for å forstå informasjon og argumentasjon» (HK-dir / Council of Europe, 2022:59–71).

Deskriptorene gir hint om hva slags materiale som kan egne seg på ulike nivåer. På nybegynnernivå bør tekstene være korte, men kan til gjengjeld leses eller spilles av flere ganger. Når det gjelder skriftlig resepsjon, kan skilt, plakater, menyer, bussruter etc. være velegnet for nybegynnere, mens man på høyere nivåer kan bruke lengre og mer avanserte tekster som nyhetsartikler og litterære tekster. Ved muntlig resepsjon vil det for nybegynnere være behov for noe tilpassede tekster, da talen må være langsom og tydelig hvis de skal oppfatte hovedinnholdet. Læreren kan selv tilpasse egen målspråkbruk gjennom å velge enkle ord og strukturer, snakke tydelig og gjenta ved behov. Naturlig tale i reelle situasjoner brukes også på nybegynnernivå, men oppgavene må gjenspeile forventningene knyttet til ferdighetsnivået. Elever på A-nivå kan f.eks. få i oppgave å notere ned transparente ord eller andre ord de forstår i en muntlig tekst. På høyere nivåer vil man kunne bruke lydklipp der det snakkes ulike varieteter av språket, slik at elevene blir eksponert for forskjellige dialekter, sosiolekter og aksenter. Dette bidrar til å videreutvikle elevenes lytteferdigheter i ulike situasjoner.

Deskriptorene signaliserer tydelig hvilken kompetanse som forventes på ulike nivåer. Dette kan være nyttig kunnskap for elevene, siden det bevisstgjør dem på hva som forventes og ikke, og det blir lettere å oppleve mestringsfølelse. Uten innsikt i forventningene kan de lett miste motet i møte med språkbruk som i utgangspunktet framstår nokså fremmed for dem, siden de kanskje tror de burde forstå det meste. Læreren kan dessuten forberede elevene godt på det som skal lyttes til eller leses, ved å gjennomgå relevante ord og strukturer på forhånd (muntlig og skriftlig), forklare navn og andre kulturelt betingede uttrykk i materialet og introdusere tematikken, slik at emnet er kjent.

Tabell 2: Generell muntlig forståelse (HK-dir / Council of Europe, 2020:58–59).

	GENERELL MUNTIG FORSTÅELSE
C2	Kan uten problemer forstå praktisk talt alle former for språk som produseres i naturlig hastighet.
C1	Kan forstå nok til å følge omfattende tale om abstrakte og komplekse emner utenfor sitt eget felt, men kan ha behov for å få bekreftet en og annen detalj, særlig hvis den språklige varieteten er ukjent. Kan kjenne igjen en lang rekke dagligdagse og idiomatiske uttrykk og legge merke til endringer i stil. Kan følge omfattende diskurs også når den ikke er tydelig strukturert, og når sammenhenger ikke uttrykkes direkte, men er underforstått.
B2	Kan forstå standard regionalt språk eller kjente varieteter, både live og i mediene, om både kjente og ukjente emner som ofte forekommer i det personlige, sosiale, akademiske eller yrkesmessige liv. Bare ekstrem [auditiv/visuell] bakgrunnsstøy, en dårlig strukturert diskurs og/eller idiomatisk språkbruk kan ha innvirkning på forståelsen.
B1	Kan forstå hovedpunktene i diskurs som er språklig og innholdsmessig kompleks, om både konkrete og abstrakte emner, når det brukes standard regionalt språk eller en kjent varietet. Dette gjelder også tekniske diskusjoner innenfor eget spesialfelt. Kan følge omfattende diskurs og komplekse argumentasjonsrekker hvis emnet er relativt kjent og overgangen fra ett punkt til et annet blir tydelig markert. Kan forstå enkel informasjon om vanlige, dagligdagse eller jobberelaterte emner og få tak i både hovedbudskapet og spesifikke detaljer, så sant det fremføres tydelig og på en kjent varietet. Kan forstå hovedpunkter i diskurs som fremsettes i standard språk om kjente tema man jevnlig møter i forbindelse med jobb, skole, fritid osv., også korte fortellinger.
A2	Kan forstå nok til å kunne dekke konkrete behov, forutsatt at det snakkes langsomt og tydelig. Kan forstå fraser og uttrykk knyttet til de viktigste områdene i dagliglivet (f.eks. viktig informasjon om seg selv og sin familie, shopping, nærmiljø, arbeidsliv), forutsatt at innholdet formidles langsomt og tydelig.
A1	Kan følge svært langsomt og tydelig artikulert språk med lange pauser, slik at man får tid til å oppfatte betydningen. Kan oppfatte konkrete opplysninger (f.eks. steder og klokkeslett) om kjente emner fra dagliglivet, forutsatt at de framføres langsomt og tydelig.
Pre-A1	Kan forstå korte, svært enkle spørsmål og utsagn, forutsatt at de framføres langsomt og tydelig, er ledsaget av illustrasjoner eller håndbevegelser som hjelper på forståelsen, og om nødvendig gjentas. Kan gjenkjenne dagligdagse, kjente ord/tegn når de framføres tydelig og langsomt i en klart definert, kjent, dagligdags sammenheng. Kan oppfatte tall, priser, datoer og ukedager som når de framføres langsomt og tydelig i en klart definert, kjent, dagligdags sammenheng.

Tabell 3: Audiovisuell forståelse: se på TV, film og video (HK-dir / Council of Europe, 2022:64).

	Å SE PÅ TV, FILM OG VIDEO
C2	Ingen deskriptor foreligger; se C1
C1	Kan følge med på filmer der det brukes mye slang og idiomatisk språk. Kan forstå detaljene som presenteres i krevende fjernsynssendinger, som aktualitetsprogrammer, intervjuer, debattprogrammer og prateprogrammer. Kan forstå nyanser og implisitt betydning i de fleste filmer, skuespill og TV-programmer, forutsatt at det brukes standardspråk eller en kjent varietet i framføringen.
B2	Kan hente ut hovedpoengene i argumenter og diskusjoner i nyhets- og aktualitetsprogrammer
B1	Kan forstå de fleste nyhets- og aktualitetsprogrammer. Kan forstå dokumentarer, direktesendte intervjuer, talkshow, skuespill og de aller fleste filmer der det brukes standardspråk eller en kjent varietet. Kan forstå store deler av mange TV-innslag om emner av personlig interesse, som intervjuer, korte opplesninger og nyhetsreportasjer, når de fremføres langsomt og tydelig. Kan følge mange filmer der historien i stor grad drives fram av handlingen og med bruk av visuelle effekter, og enkelt og tydelig språk. Kan få tak i hovedpunktene i TV-program om kjente emner når fremføringen er relativt langsom og tydelig.
A2	Kan oppfatte hovedpunktene i nyhetsreportasjer om hendelser, ulykker osv. når det visuelle støtter opp under kommentarene. Kan følge med på en TV-reklame eller en trailer for eller en scene fra en film og forstå hva som er tema, forutsatt at bildene bidrar til forståelsen og fremføringen er tydelig og relativt langsom.
	Kan oppfatte når man går over til neste sak i nyhetssendinger på TV, og danne seg en oppfatning av hva som er hovedinnholdet.
A1	Kan gjenkjenne kjente ord/tegn og fraser og hva nyhetssaker handler om og identifisere mange av produktene i annonser ved å utnytte visuell informasjon og allmennkunnskap.
Pre-A1	Kan identifisere temaet for en video på grunnlag av visuell informasjon og tidligere kunnskap

Tabell 4: Generell leseforståelse (HK-dir / Council of Europe, 2022:65).

	GENERELL LESEFORSTÅELSE
C2	Kan forstå tekster av så å si alle typer, også skjønnlitterære og faglitterære tekster som er abstrakte, strukturelt komplekse eller sterkt preget av sjargong. Kan forstå et stort utvalg av lange og komplekse tekster og oppfatte subtile, stilistiske forskjeller og både direkte og underforstått mening.
C1	Kan forstå omfattende, komplekse tekster i detalj, enten de er knyttet til eget spesialfelt eller ei, forutsatt at man har mulighet til å lese vanskelige passasjer om igjen. Kan forstå mange ulike tekster, også skjønnlitteratur, artikler i aviser eller tidsskrifter og spesialiserte akademiske eller faglige publikasjoner, forutsatt at det er mulig å lese det om igjen, og at man har tilgang til oppslagsverk.
B2	Kan lese med stor grad av selvstendighet og tilpasse lese måte og lese hastighet til typen tekst og formålet med lesingen, samt gjøre selektiv bruk av egnede referanser og kildeverk. Har et stort aktivt ord-7tegnforråd for lesing, men kan ha vanskeligheter med idiomer som forekommer sjelden.
B1	Kan lese relativt enkle faktatekster om emner fra sitt eget interesseområde med tilfredsstillende forståelse.
A2	Kan forstå korte, enkle tekster om kjente, konkrete emner der det brukes et språk som er vanlig i dagliglivet eller arbeidslivet.
	Kan forstå korte, enkle tekster som inneholder de ordene/tegnene som forekommer oftest, inkludert mange av de ordene/tegnene og uttrykkene som går igjen i de fleste europeiske språk.
A1	Kan forstå svært korte, enkle tekster, en frase om gangen, og få tak i kjente navn, kjente ord/tegn og svært enkle uttrykk. Leser om igjen når det er nødvendig.
Pre-A1	Kan gjenkjenne vanlige ord/tegn som ledsages av bilder, f.eks. en gatekjøkkenmeny som er illustrert med bilder, eller en bildebok som bruker kjente ord/tegn.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om resepsjon i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:82ff; HK-dir / Council of Europe, 2022:58ff)

- Hvor stor del av timen gjennomfører du vanligvis på målspråket? Er det ønskelig å øke denne delen? Hvordan vil du i så fall arbeide for å få det til?
- Deltar du aktivt som samtalepartner når elevene bruker målspråket muntlig? Hvordan responderer elevene på dette?
- Visse ord og uttrykk knyttet til klasseromsundervisning kan brukes hyppig og dermed læres tidlig. Har du faste strukturer du bruker i hver time, f.eks. i forbindelse med fraværsføring eller organisering av gruppearbeid? Del eksempler med hverandre.
- Bruker du ofte auditivt materiale i form av lydfiler og videosnutter? Del eksempler på filer og klipp dere har god erfaring med å bruke.
- Hvilke utfordringer opplever du med å eksponere elevene for målspråket? Hvordan kan man forberede elevene på arbeid med muntlig forståelse?
- Hvilke varianter av språk eksponeres elevene for? Møter de stort sett standardspråk (f.eks. *Received Pronunciation* og *General American* for engelsk), eller får de også stifte bekjentskap med andre varieteter, aksenter, sosiolekter og dialekter?
- Hvordan motiverer du elevene til å lese (lengre) tekster på målspråket? I hvilken grad får elevene selv være med på å velge ut lesetekster?

Strategier for resepsjon

Når det gjelder strategier for å forstå tekst og tale, legger Rammeverket særlig vekt på en *top-down*-tilnærming. En slik tilnærming innebærer at man bruker informasjon man allerede har om teksten og konteksten den er produsert i, til å resonnerer seg fram til betydningsinnhold. Man ser på bilder og bilde-tekster, overskrifter og deloverskrifter. Man legger merke til konteksten, hvem som har produsert teksten, hvem som er utgiver, hvilken sjanger materialet tilhører, og hvilke rammer teksten inngår i. Videre kan man skanne teksten for gjenkjennbare elementer som egennavn og spesielle datoer for å få noen hint om innholdet. Med denne kunnskapen om teksten og dens bakgrunn skaper man seg noen forventninger om mulig innhold som gjør det lettere å forstå det som skrives eller sies. Å *forberede* elevene på det de skal lese, høre eller se, er dermed et viktig ledd i å tilrettelegge for god strategibruk.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om reseptive strategier i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:89–90; HK-dir / Council of Europe, 2022:71–72).

- Hvordan forbereder du elevene i forkant av en lese-/lyttetekst? Diskuter og del ideer.
- Snakker du eksplisitt med elevene om strategier for å tilnærme seg ukjent tekst? Hvis ikke, hvordan kan dette gjøres?
- Viser du elevene hvordan du selv arbeider når du støter på problemer i ukjente tekster?
- I hvilken grad jobber dere med bruk av (digitale) oppslagsverk og ordbøker?

Produksjon – snakke og skrive

Med produksjon mener vi situasjoner der man selv formidler en muntlig eller skriftlig tekst på målspråket til en eller flere mottakere. Det kan være å fortelle en historie, skrive en beskjed eller holde et foredrag. I hvilken grad elevene lykkes med produksjon på målspråket, varierer etter nivå. I begynnelsen kan det være nyttig å oppmuntre elevene til å bruke bilder, kroppsspråk og andre ressurser som støtte i kommunikasjonen.

Deskriptorene beskriver en språklig progresjon som går fra å kunne bruke noen korte, enkeltstående fraser via noe mer komplekse strukturer med enkle bindeord til produksjon av sammenhengende og velstrukturerte tekster med logisk oppbygning (se tabell 5 og 6). Tematisk går progresjonen fra å kunne uttrykke enkel informasjon om seg selv og andre via ulike emner innenfor egne interessefelt til produksjon av tekst og tale om kompliserte emner.

Tabell 5 og 6 nedenfor viser deskriptorer for *Generell muntlig produksjon* og *Generell skriftlig produksjon*. I tillegg finner man i Rammeverket mer detaljerte deskriptorer for bestemte typer produksjon som å beskrive en erfaring, å uttrykke synspunkter (f.eks. i en debatt), å snakke til en forsamling, kreativ skrijving og utforming av skriftlige rapporter og resonnerende tekster (HK-dir / Council of Europe, 2022:74–82). Også produktive aktiviteter (skriftlige og muntlige) skal ta utgangspunkt i kommunikative behov i klasserommet. I en klasseromssituasjon kan produktive aktiviteter for eksempel innebære at eleven leser en skriftlig tekst høyt, snakker med støtte i notater, presenterer et innhold ved hjelp av visuelle hjelpemidler (diagram, bilder, tabeller etc.), spiller en innøvd rolle, snakker spontant eller synger. Elevene kan få hjelp med enkle ord og strukturer, slik at de kan formidle sine ønsker og reaksjoner på målspråket på det nivået de er. For å øke elevenes motivasjon er det også her viktig at de ulike aktivitetene omhandler temaer som ligger nær elevenes egne interesser og hverdagsliv.

Tabell 5: Generell muntlig produksjon (HK-dir / Council of Europe, 2022:73–74).

	Generell muntlig produksjon
C2	Kan produsere klar, velstrukturert diskurs med god flyt og en effektiv, logisk struktur som hjelper mottakeren til å legge merke til og huske viktige poeng.
C1	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner av komplekse emner, der man trekker inn delmomenter, utdyper enkelte punkter og runder av med en passende konklusjon.
B2	Kan gi klare, systematisk oppbygde beskrivelser og presentasjoner, understreke viktige punkter på en formålstjenlig måte og utdype med relevante detaljer.
	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner av et vidt spekter av emner knyttet til eget interessefelt og utdype ideer med underpunkter og relevante eksempler.
B1	Kan forholdsvis flytende gi en grei beskrivelse av ett av flere emner som ligger innenfor eget interesseområde, presentert som punkter i lineær rekkefølge.
A2	Kan gi en enkel beskrivelse eller presentasjon av folk, boforhold eller arbeidsforhold, daglige rutiner, hva man liker eller ikke liker, osv. ved å liste opp korte rekker av enkle setninger og fraser.
A1	Kan produsere enkle, stort sett isolerte, fraser om folk og steder
Pre-A1	Kan produsere korte fraser om seg selv, oppgi personopplysninger (f.eks. navn, adresse, familie, nasjonalitet).

Tabell 6: Generell skriftlig produksjon (HK-dir / Council of Europe, 2022:79).

	Generell skriftlig produksjon
C2	Kan produsere klare komplekse tekster med god flyt i en egnet og effektiv stil og med en logisk struktur som hjelper leseren til å finne fram til de viktigste punktene.
C1	Kan produsere klare, velstrukturerte tekster om komplekse emner, der de viktige punktene blir framhevet. Kan gå i dybden og utvikle og underbygge synspunkter med underpunkter, begrunnelser og relevante eksempler. Kan runde av med en passende konklusjon. Kan bruke strukturen og konvensjonene i ulike sjangre, variere tone, stil og stilnivå etter publikum, teksttype og tema.
B2	Kan produsere klare, detaljerte tekster om en rekke emner knyttet til eget interesseområde og kan sammenfatte og vurdere informasjon og argumenter fra en rekke kilder.
B1	Kan produsere enkle, greie, sammenhengende tekster om en rekke kjente emner innenfor sitt interesseområde ved å føye sammen kortere, enkeltstående elementer til en lineær framstilling.

A2	Kan produsere en sekvens med enkle setninger og fraser som er knyttet sammen ved hjelp av enkle bindeledd som «og», «men» og «fordi».
A1	Kan gi opplysninger om personlige ting (f.eks. hva man liker og ikke liker, familie, kjæledyr) med enkle ord/tegn og grunnleggende uttrykk. Kan produsere enkle, enkeltstående fraser og setninger.
Pre-A1	Kan gi grunnleggende personopplysninger (f.eks. navn, adresse, nasjonalitet), kanskje med en ordbok til hjelp.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om produksjon i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:73ff; HK-dir / Council of Europe, 2022:72ff).

- Hvilke aktiviteter bruker du i din undervisning for å stimulere til henholdsvis muntlig og skriftlig produksjon? Del tanker og ideer med kolleger.
- Hvilke utfordringer opplever du med å få elevene til å bruke målspråket muntlig?
- Hvordan arbeider dere med tilbakemeldinger på muntlig og skriftlig produksjon?
- Hvordan kan man tydeliggjøre elevenes progresjon i produktive ferdigheter?
- Hva kan være eksempler på emner som ligger nær elevenes interesser og hverdagsliv? Ber du dem av og til selv komme med ideer til slike emner?
- Hvordan kan man bruke sosiale medier for å arbeide med produksjon?
- Kan man bruke elevers flerspråklighet som utgangspunkt for å stimulere til produksjon på målspråket? Hvordan?
- Les om igjen avsnittet om Rammeverkets handlingsorienterte språksyn, og kom med forslag til oppgaver som er i tråd med dette språksynet, og som tilrettelegger for produktive ferdigheter. Diskuter og del ideer.
- Hvilke rutiner i klasserommet kan du utnytte for å konsolidere ord og strukturer i muntlig og skriftlig produksjon?

Strategier for muntlig og skriftlig produksjon

For å gjøre seg forstått i tale og skrift gjelder det å planlegge og handle strategisk før og mens man snakker eller skriver på målspråket. Språklærere planlegger ved å ta hensyn til mottakerens språknivå i valget av tekst og gjennom å tilpasse ordvalg og språklig kompleksitet i kommunikasjon på målspråket. En elev som skal utvikle sitt språk i interaksjon med andre, har også behov for å tenke gjennom hvem mottakeren er, og må øve opp ferdigheter i å vurdere mottakerens kompetanse for å bli forstått og for å kunne tilpasse språket.

Strategisk planlegging handler om å forberede seg på å framføre et innhold med fraser fra eget repertoar. Det kan også handle om å venne seg til å bruke kroppsspråk og gester som supplement til verbal kommunikasjon. Gjennom å bruke bilder eller videoklipp som supplement til muntlig tale kan man gjøre det lettere for mottakere på nybegynnernivå å forstå. Språklig kan man forberede seg på å bruke synonymer, gi eksempler, omformulere og forklare. Når det gjelder skriftlig produksjon, kan man arbeide med bruk av ordbøker og grammatikkoversikter for å samle ord, strukturer og fraser man trenger. Også her kan elevene supplere med bilder og bildetekster for å gjøre teksten mer forståelig.

Det kan være fornuftig å bevisstgjøre elevene på at det ikke er noe mål å kunne uttrykke seg på målspråket på samme måte som man uttrykker seg på morsmålet. Det å først formulere det man vil si på morsmålet, for deretter å prøve å oversette til målspråket, er en lite hensiktsmessig strategi som kan skape frustrasjon og en følelse av mislykkethet. Elevene bør heller oppmuntres til å ta i bruk de språklige ressursene de har, og være kreative i bruken av dem, samtidig som de stadig utvider ressursene sine ved å lære seg nye ord og uttrykk.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om produksjonsstrategier i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:79–81; HK-dir / Council of Europe, 2022:82–84).

- Hvordan forbereder du deg selv når du skal snakke eller skrive på målspråket? Deler du dine strategier med elevene?
- Hvordan kan man forberede elevene i forkant av aktiviteter som involverer muntlig og skriftlig produksjon?
- Har du, eller kunne du tenke deg å innføre, rutiner som å samle ord, skrive tankekart eller ta opp språklige vanskeligheter som du vet kommer til å dukke opp under aktiviteten? Hvilke mulige effekter kan slike rutiner ha på en aktivitet?
- Hvordan kan man skape aksept hos elevene for at det de produserer på målspråket, vil ha et betydelig lavere språklig nivå enn det de produserer på morsmålet?

Samhandling

Med samhandling, eller interaksjon, mener vi muntlig og/eller skriftlig informasjonsutveksling der minst to individer veksler mellom resepsjon og produksjon. Et eksempel på muntlig samhandling er oppstarten av en skoletime: Lærer og elever hilser på hverandre, læreren forklarer for elevene hva som skal gjøres, elevene stiller spørsmål, og læreren svarer. Samhandling er mer enn å bare lytte/lese og snakke/skrive: Samtidig som man lytter (eller leser) og venter på å få ordet, forsøker man å forutse resten av det som skal sies og forberede et svar. Å lære seg å interagere innebærer følgelig mer enn å bare lære seg å ta imot og produsere ytringer.

Etter at Rammeverket ble publisert i 2001, har skriftlig samhandling på nett vokst vesentlig i omfang og utbredelse, f.eks. i kommentarfelt og chatter på sosiale medier. Derfor inkluderte man i Companion Volume (Council of Europe, 2020) en ny kategori: *online interaction*, eller *digital samhandling*. Denne kommer i tillegg til kategoriene muntlig og skriftlig samhandling. Som eksempel på kategorien *digital samhandling* gjengir vi nedenfor deskriptorer for *digitale samtaler og diskusjoner* (tabell 9). I Companion Volume finner man også deskriptorer for *målrettede digitale transaksjoner og samarbeid* (HK-dir / Council of Europe, 2022:103–104).

Deskriptorene for henholdsvis generell muntlig og skriftlig samhandling samt digital samhandling (tabell 7–9) beskriver en progresjon fra det å kunne interagere kortfattet og formidle svært enkel informasjon om seg selv (pre-A1-nivå) til det å kunne interagere spontant, flytende, korrekt og effektivt innenfor ulike områder (C-nivå). I Rammeverket finner man i tillegg deskriptorer for mer bestemte typer samhandlings-situasjoner, f.eks. *å forstå en samtalepartner* og *å intervju og bli intervjuet* (HK-dir / Council of Europe, 2022:87ff).

Siden språkundervisningen skal ta utgangspunkt i kommunikative behov som kan oppstå i det virkelige liv, vil digital samhandling være en naturlig del av innholdet i undervisningen. Digital samhandling tar stor plass i våre liv i dag, og de fleste elever er godt vant med slik interaksjon, noe som gjør det til et takknemlig arbeidsområde også i språkundervisningen.

Tabell 7: Generell muntlig samhandling (HK-dir / Council of Europe, 2022:86).

	Generell muntlig samhandling
C2	Mestrer slang og idiomatiske og alminnelige uttrykk godt, og har god kjennskap til hvilke konnotasjoner uttrykkene har. Kan presist formidle finere meningsnyanser ved å justere språket på ulike måter, med rimelig grad av korrekthet. Kan gå tilbake og komme seg ut av en språklig vanskelighet så ubesværet at samtalepartneren knapt legger merke til det.
C1	Kan uttrykke seg flytende og spontant, nesten uten anstrengelse. Mestrer godt et bredt repertoar av ord/tegn, slik at man lett kan omgå mangler i vokabularet med en litt lengre omformulering. Unngåelsesstrategier og åpenbar leting etter uttrykk er det lite av; bare et spesielt komplekst emne kan hindre at språket er naturlig og flytende.
B2	Kan bruke språket flytende, nøyaktig og effektivt om et vidt spekter av emner, både generelle og akademiske emner og emner fra arbeid og fritid, og får tydelig fram forholdet mellom ideer. Kan kommunisere spontant med god grammatisk kontroll, uten å vise særlig tegn til å måtte begrense det man ønsker å si, og kan velge en grad av formalitet som passer til sammenhengen.
	Har et så flytende og spontant språk at det er mulig å samhandle regelmessig og opprettholde relasjoner til mål-språksbrukere uten at det blir anstrengende for noen av partene. Kan understreke hvilken betydning hendelser og opplevelser har for en personlig, og gjøre rede for og underbygge sine synspunkter med relevante forklaringer og argumenter.
B1	Kan kommunisere med en viss sikkerhet om kjente saker innenfor sine interesseområder eller sitt arbeidsfelt, kan klare seg i enkle rutinemessige sosiale sammenhenger. Kan utveksle, sjekke og bekrefte opplysninger, klare seg i mindre rutinepregede situasjoner og forklare hvorfor noe er et problem. Kan uttrykke meninger om mer abstrakte, kulturelle emner som film, bøker, musikk osv.
	Kan i stor grad uttrykke seg på en enkel måte, men med variert språk for å klare seg i de fleste situasjoner som kan oppstå på reiser. Kan gå uforberedt inn i en samtale om kjente emner, uttrykke personlige meninger og utveksle opplysninger om emner som er kjente, av personlig interesse, eller har med dagliglivet å gjøre (f.eks. familie, hobbyer, arbeid, reiser og aktuelle hendelser).
A2	Kan samhandle uten særlige problemer i forutsigbare situasjoner og i korte samtaler, forutsatt at samtalepartneren hjelper til om nødvendig. Kan mestre enkle, rutinemessige utvekslinger uten særlig anstrengelse, og kan stille og svare på spørsmål og utveksle ideer og informasjon om kjente emner i forutsigbare, dagligdagse situasjoner.
	Kan kommunisere i forbindelse med enkle og rutinemessige oppgaver som krever enkel og direkte utveksling av opplysninger om kjente og rutinepregede saker i tilknytning til arbeid og fritid. Kan klare seg i svært kortfattet sosial utveksling, men forstår som regel ikke nok til å holde samtalen i gang på egen hånd.
A1	Kan samhandle på en enkel måte, men kommunikasjonen er helt avhengig av langsomme gjentakelser, omformuleringer og reparasjon. Kan stille og svare på enkle spørsmål og innlede og gi respons på enkle utsagn som har å gjøre med viktige behov, eller dreier seg om svært kjente emner.
Pre-A1	Kan stille og svare på spørsmål om seg selv og daglige rutiner med korte standarduttrykk og bruke gester for å understreke informasjonen.

Tabell 8: Generell skriftlig samhandling (HK-dir / Council of Europe, 2022:97–98).

	Generell skriftlig samhandling
C2	Kan uttrykke seg med rett tone og stil i praktisk talt alle former for formell og uformell samhandling
C1	Kan uttrykke seg klart og presist og formidle innholdet på en effektiv og fleksibel måte til leseren.
B2	Kan effektivt uttrykke nyheter og synspunkter skriftlig og forholde seg til det andre skriver.
B1	Kan formidle informasjon og ideer om abstrakte så vel som konkrete emner, sjekke opplysninger og forhøre seg om eller forklare problemer på en forholdsvis presis måte.
	Kan komponere personlige brev og korte beskjeder der man ber om eller videreformidler enkel informasjon av umiddelbar betydning, og får fram det man synes er viktige punkter.
A2	Kan komponere korte, enkle beskjeder med et fast oppsett om emner knyttet til umiddelbare behov.
A1	Kan be om eller selv oppgi personlige opplysninger.
Pre-A1	Kan gi helt enkle opplysninger (f.eks. navn, adresse, familie) som korte fraser på et skjema eller i et notat, ved hjelp av en ordbok.

Tabell 9: Digitale samtaler og diskusjoner (HK-dir / Council of Europe, 2022:102).

	Digital samhandling: Digitale samtaler og diskusjoner
C2	Kan uttrykke seg klart og presist i en digital diskusjon i sanntid og bruke språket på en effektiv og fleksibel måte som passer i sammenhengen, og kan også uttrykke seg med sterke følelser og med hentydninger og spøk. Kan foregripe og håndtere eventuelle misforståelser (også kulturelle), kommunikasjonsproblemer og følelsesmessige reaksjoner som kan forekomme i en digital diskusjon. Kan raskt og enkelt tilpasse stilnivå og stil etter nettmiljø, kommunikasjonsformål og språkhandling
C1	Kan delta i utvekslinger i sanntid på nett med flere deltakere og forstå den kommunikative intensjonen og de kulturelle implikasjonene ved de ulike innleggene. Kan delta aktivt i digitale faglige eller akademiske diskusjoner i sanntid og ved behov be om og selv formulere ytterligere klargjøring av komplekse, abstrakte problemstillinger. Kan tilpasse stilnivå til den digitale samhandlingen og om nødvendig bevege seg fra ett stilnivå til et annet i løpet av samme utveksling. Kan vurdere, omformulere og utfordre argumenter i faglige eller akademiske chatter og diskusjoner på nett i sanntid.

B2	Kan delta i digitale utvekslinger og knytte sine innlegg til tidligere bidrag i tråden, forstå kulturelle implikasjoner og reagere hensiktsmessig.
	Kan delta aktivt i en digital diskusjon, gi uttrykk for og respondere ganske utførlig på meninger om emner man er interessert i, forutsatt at bidragsyterne unngår å bruke et uvanlig eller vanskelig språk og gir tid til å svare. Kan delta i digitale utvekslinger med flere deltakere og knytte sine innlegg til tidligere bidrag i tråden på en effektiv måte, forutsatt at moderator bidrar til å styre diskusjonen. Kan forstå når det oppstår misforståelser og uenighet i en digital samhandling og kan håndtere dette når samtalepartnerne er samarbeidsvillige.
B1	Kan delta i digitale utvekslinger i sanntid med flere deltakere og forstå hva den enkelte bidragsyter ønsker å kommunisere, men forstår kanskje ikke detaljene eller implikasjonene uten en nærmere forklaring. Kan legge ut innlegg på nett om sosiale arrangementer, opplevelser og aktiviteter, vise til vedlagte lenker og mediefiler og beskrive egne inntrykk.
	Kan legge ut forståelige innlegg i en digital diskusjon om et kjent emne dersom det er anledning til å forberede teksten og bruke nettbaserte verktøy for å fylle hull i språket og sjekke at det rett skrevet. Kan lage personlige innlegg på nett om opplevelser, følelser og hendelser og individuelle, nokså detaljerte svar til andres kommentarer, selv om begrensninger i ord-/tegnforrådet iblant medfører gjentakelser og feilformuleringer.
A2+	Kan presentere seg selv og mestre enkle utvekslinger på nett, stille og svare på spørsmål og utveksle tanker om forutsigbare, dagligdagse emner, forutsatt at det er nok tid til å formulere svarene og man samhandler med én samtalepartner av gangen. Kan lage korte beskrivende innlegg på nett med enkle, sentrale opplysninger om dagligdagse ting, sosiale aktiviteter og følelser. Kan kommentere andres innlegg på nett forutsatt at de er laget med et enkelt språk, reagere på video-/lydfiler som er lagt ut, og enkelt uttrykke overraskelse, interesse eller likegyldighet.
A2	Kan delta i en enkel sosial kommunikasjon på nettet (f.eks. sende digitale kort ved spesielle anledninger, formidle nyheter og organisere/bekreftede avtaler). Kan komme med korte positive og negative kommentarer på nett om lenker og video-/lydfiler som er lagt ut. Språket er enkelt, og man vil vanligvis trenge et nettbasert oversettelsesverktøy og andre ressurser.
A1	Kan komponere helt enkle meldinger og innlegg på nett om hobbyer og hva man liker og ikke liker osv., med svært korte setninger og ved hjelp av et oversettelsesverktøy. Kan bruke standardformuleringer og kombinasjoner av enkle ord/tegn for å legge ut korte positive eller negative reaksjoner på enkle innlegg på nett og lenker og video-/lydfiler disse inneholder, og kan svare på ytterligere kommentarer med standarduttrykk for takknemlighet og beklagelse.
Pre-A1	Kan legge ut enkle hilsener på nett ved bruk av enkle standardformuleringer og emotikoner. Kan legge ut enkle opplysninger om seg selv (f.eks. om man er i et forhold, statsborgerskap, yrke), forutsatt at man kan velge fra en meny og/eller bruke et nettbasert oversettelsesverktøy.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om samhandling i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:90ff; HK-dir / Council of Europe, 2022:84ff).

- Samhandling i klasserommet handler om å skape mening sammen på et språk elevene er i klasserommet for å lære seg. Hvordan kan man bruke disse klasseromssituasjonene til å utvikle elevenes samhandlingskompetanse?
- Hvordan kan man bruke internett og sosiale medier for å arbeide med interaksjon på målspråket? Del konkrete eksempler med hverandre.
- Gå tilbake til avsnittet om Rammeverkets handlingsorienterte språksyn. Lag en oppgave i tråd med dette språksynet som involverer samhandlingsferdigheter.
- Hvilke rutiner i klasserommet kan du benytte deg av for å stimulere til samhandling? Diskuter og del ideer.

Samhandlingsstrategier

Med et handlingsorientert språklæringssyn der fokuset er autentisk kommunikasjon, er det nødvendig å utvikle strategier for å samhandle på målspråket. Rammeverket tar f.eks. opp turtaking, dvs. hvordan man tar ordet, innleder, opprettholder og avslutter et bidrag i en samtale og bryter inn i en samtale på en adekvat måte (HK-dir / Council of Europe, 2022:105). Videre tar Rammeverket opp samarbeidsstrategier som hvordan man bekrefter en samtalepartner, hvordan man oppsummerer og knytter egne bidrag til det noen nettopp har sagt, eller hvordan man inviterer andre inn i samtalen og ber om klargjøringer (HK-dir / Council of Europe, 2022:105–106). I disse kategoriene er det få deskriptorer for de laveste nivåene, men man kan likevel bevisstgjøre elevene på enkle språkovergripende strategier for turtaking, slik som håndsopprekning.

En stor del av denne kunnskapen er pragmatisk og språkovergripende, men det trengs også et språkspesifikt vokabular samt språk- og kulturspesifikke talehandlinger for å samhandle. Videre trenger vi ord for å kunne bekrefte overfor den som snakker at vi forstår eller ikke forstår, slik at vedkommende kan omformulere, snakke tydeligere eller gjenta ord og fraser.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om samhandlingsstrategier i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:102–105; HK-dir / Council of Europe, 2022:104–107).

- Hvordan kan man på forskjellige måter be om oppmerksomhet eller ta ordet? Samle i fellesskap med kolleger eller elever gester og standardfraser som dere kan ha bruk for.
- Hvordan kan elevene lære seg enkle teknikker for å innlede eller avslutte en samtale? Tenk på å bruke gester og kroppsspråk sammen med ord og uttrykk.
- Hvilke språkspesifikke lyder eller standardfraser kan man bruke for å vinne tid til å tenke dersom man vil beholde ordet?
- Finn eksempler på ovennevnte strategier i filmer og videoklipp.

Mediering

Kategorien mediering omfatter både videreformidling av informasjon eller betydningsinnhold og tilrettelegging for kunnskapstildeling og samhandling. *Videreformidling* viser til situasjoner der man oppsummerer, gjengir, tolker eller forklarer et meningsinnhold for andre (eller for seg selv), enten på målspråket eller et annet språk. Typiske eksempler på videreformidling er tolking og oversetting, men kategorien omfatter også en rekke andre aktiviteter som kanskje er mer vanlige i et språkklasserom, slik som å skrive sammendrag, gjengi hovedpunktene i en fortelling eller et foredrag, gjengi informasjon man har fått eller funnet, etc. Videreformidling forekommer f.eks. i informasjonshuloppgaver: par- eller gruppeoppgaver der elevene har ulik informasjon og må videreformidle sin del av informasjonen til de andre for at de skal kunne løse oppgaven. Et eksempel er en oppgave av typen *finn fem feil*. Elevene arbeider i par og får utdelt hvert sitt bilde. Bildene er identiske med unntak av fem små detaljer, for eksempel kan det ligge fem bananer på bordet i det ene bildet og fire i det andre. Elevene får ikke se hverandres bilder, men må videreformidle til hverandre det de ser, for å finne de fem feilene.

Å tilrettelegge for kunnskapstilegnelse og samhandling handler om å skape gode forutsetninger for begrepslæring og annen kunnskapstilegnelse og for samarbeid og kommunikasjon. Det handler om å kunne ta en aktiv og støttende rolle i samarbeid med andre og kunne delta og la andre delta i diskusjon og gruppearbeid på en konstruktiv måte, i mer eller mindre krevende gruppesammensetninger.

Når man medierer (enten det er i form av videreformidling eller tilrettelegging for kunnskapstilegnelse og samhandling), går man altså inn i en rolle som en sosial aktør som bygger broer og hjelper til med å konstruere eller videreformidle et meningsinnhold. Medieringen kan være både språklig og kulturell. Slik hjelper man andre med å forstå språklig og kulturelt innhold og å kommunisere med hverandre. Vellykket mediering forutsetter både språklig, sosial og kulturell kompetanse.

Vi kan mediere også innad på vårt eget morsmål, f.eks. når en mer språklig kompetent person forklarer en avansert tekst til en annen. I engelsk- og fremmedspråkklasserommet er det imidlertid naturlig å arbeide med mediering som på en eller annen måte involverer målspråket. I mediering kombineres alle de tre andre formene: resepsjon, produksjon og interaksjon. Man kan ikke videreformidle hensiktsmessig hvis man ikke først har forstått, man må kunne produsere språk for å kunne videreformidle, og man må interagere med den eller dem man videreformidler til. Det kan imidlertid variere hvor mange og hvilke av disse språklige aktivitetene som foregår på målspråket. Eksempelvis kan innhold man har hørt på målspråket, gjenfortelles på morsmålet.

Hva slags medieringsaktiviteter det legges opp til i klasserommet, vil avhenge av elevenes språklige nivå. På nybegynnernivå kan elevene videreformidle til hverandre spesifikk informasjon de finner på nettsider eller i brosjyrer, f.eks. om togtider, priser på klær e.l. På litt høyere nivå kan de gjenfortelle innholdet i fortellinger o.l., og på enda høyere nivå analysere litterære tekster.

Av plasshensyn gjengir vi nedenfor kun skalaen for generell mediering. I Companion Volume (HK-dir / Council of Europe, 2022:108–139) finnes i tillegg en rekke detaljerte skalaer med deskriptorer for ulike typer medieringsaktiviteter, sortert i tre underkategorier: *mediere tekst*, *mediere begreper* og *mediere kommunikasjon*. Eksempler på skalaer er deskriptorer for å forklare data, oversette skriftlig tekst, lede gruppearbeid, ta notater eller analysere kreative tekster. De detaljerte skalaene kan være en god inspirasjon når det gjelder å tenke rundt hvordan man kan arbeide med mediering i klasserommet på ulike nivåer.

Denne publikasjonen er også et eksempel på videreformidling: Vi oppsummerer i korthet innholdet i Rammeverket og CV og gir noen forklarende kommentarer som forhåpentligvis kan hjelpe andre å nyttiggjøre seg disse dokumentene.

Tabell 10: Generell mediering (HK-dir / Council of Europe, 2022:109–110).

	Generell mediering
C2	Kan mediere effektivt og naturlig, innta ulike roller alt etter behov og situasjon, identifisere nyan-ser og forbehold, samt å styre en vanskelig eller følsom diskusjon. Kan med et klart, flytende, strukturert språk redegjøre for hvordan faktaopplysninger og argumenter er framlagt, og presist videreformidle vurderinger og de fleste nyanser og under-streke sosiokulturelle implikasjoner (f.eks. bruk av stilnivå, underdrivelser, ironi og sarkasme).
C1	Kan mediere effektivt, bidra til å opprettholde positiv samhandling ved å tolke ulike perspektiver, håndtere tvetydig-heter, foregripe misforståelser og gripe taktfullt inn for å få samtalen inn på rett spor. Kan bygge på ulike bidrag i en diskusjon og stimulere til resonnering med en rekke spørsmål. Kan klart og flytende med et velstrukturert språk formidle de viktigste poengene i lange, komplekse tekster selv om de ikke er knyttet til eget interessefelt, også evaluende aspekter og de fleste nyanser.
B2	Kan etablere forhold som legger til rette for å dele tanker og diskusjon av vanskelige problemstil-linger, ved å vise forståelse for ulike perspektiver, oppmuntre andre til å utforske problemstillinger og følsomt justere måten man uttrykker ting på. Kan bygge på andres ideer og foreslå måter å komme videre på. Kan formidle hovedinnholdet i velstrukturerte, men lange og komplekse tekster om emner som er innen ens faglige, akademiske eller personlige interessefelt, og klargjøre samtalepartnerens meninger og hensikter.
	Kan samarbeide med personer med ulik bakgrunn, skape en positiv atmosfære ved å støtte, stille spørsmål for å identifisere felles mål, sammenligne alternativer for hvordan målene kan oppnås, og begrunne forslag til neste steg. Kan videreutvikle andres ideer, stille spørsmål for å få fram reaksjoner og andre vinkler og foreslå en løsning eller neste steg. Kan formidle detaljerte opplysninger og argumenter nøyaktig, f.eks. de viktigste poengene i komplekse, men godt strukturerte tekster som er av faglig, akademisk eller personlig interesse.
B1	Kan samarbeide med personer med en annen bakgrunn, vise interesse og empati ved å stille og svare på enkle spørsmål, komme med forslag og kommentere forslag fra andre, spørre om de andre er enige, og foreslå alternative tilnærminger. Kan formidle hovedpunktene i lange tekster som er uttrykt med et ukomplisert språk, om emner av personlig interesse, forutsatt at det er mulig å sjekke betydningen av enkelte uttrykk.
	Kan introdusere personer med ulik bakgrunn, gi uttrykk for forståelse for at visse saker kan oppfattes ulikt, og invitere andre til å bidra med sin ekspertise og erfaring. Kan formidle informasjon som er gitt i klare, strukturerte informasjonstekster om emner som er kjent, av personlig interesse eller aktuelle, selv om mangler i ord-/tegnforrådet iblant medfører formuleringsproblemer.
A2	Kan ha en støtterolle i en samhandling, forutsatt at andre deltakere snakker/tegner langsomt og hjelper en til å bidra og formulere ens forslag. Kan formidle relevante opplysninger som er gitt i klart strukturerte, korte, enkle informa-sjonstekster, forutsatt at teksten handler om konkrete, kjente emner og er formulert med et enkelt dagligdags språk.
	Kan bruke enkle ord/tegn for å be noen om å forklare noe. Kan oppfatte når det oppstår vansker, og med enkelt språk gi uttrykk for hva problemet er. Kan formidle hovedpunktene i korte, enkle samtaler eller tekster om hverdagslige emner av umiddelbar interesse så lenge de er klart uttrykt med et enkelt språk.
A1	Kan bruke enkle ord/tegn og gester for å vise interesse for en idé. Kan formidle enkle, forutsigbare opplysninger av umiddelbar interesse, fra korte, enkle skilt og oppslag, plakater og programmer
Pre-A1	Ingen deskriptor foreligger

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om mediering i Companion Volume (HK-dir / Council of Europe, 2022:107ff).

- Er det oppgaver du allerede bruker i din språkundervisning som innebærer mediering? Del eksempler med hverandre.
- Hvilke forbindelseslinjer ser du mellom mediering slik det beskrives i Rammeverket, og interkulturell forståelse?
- Se på deskriptorene for å lede gruppearbeid (HK-dir / Council of Europe, 2022:133). På hvilken måte er deskriptorene relevante for deg som lærer i språkklasserommet? Hvilke fraser og formuleringer på målspråket kan du bruke i ledelse av gruppearbeid?
- Se på deskriptorene for «å samarbeide for å skape mening» (HK-dir / Council of Europe, 2022:130). Hvilken plass kan aktiviteter som handler om dette, ha i språkklasserommet?

Strategier for mediering

Selv om elevene kan involveres i enkle medieringsaktiviteter helt fra start, er det læreren som er den mest sentrale videreformidleren/mediatoren i språkklasserommet. Læreren presenterer og forklarer språklige tekster og begreper og tilrettelegger for respektfullt samarbeid i mer eller mindre kulturelt heterogene klasserom. Medieringsstrategiene som omtales i Rammeverket, er derfor spesielt aktuelle for læreren. Det fins deskriptorer for hvordan man bygger på mottakerens (elevens) forkunnskaper, tilpasser språkbruken til mottakerens nivå og stykker opp kompleks informasjon i håndterbare biter.

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om medieringsstrategier i Companion Volume (HK-dir / Council of Europe, 2022:139ff).

- Hvilke av strategiene kjenner du igjen fra din egen rolle som lærer i klasserommet? I hvilken grad gjør du gjennomtenkt og bevisst bruk av disse strategiene?
- Kan noen av medieringsstrategiene være relevante for elevene? I hvilke situasjoner og på hvilke nivå?

Kommunikativ språkkompetanse

Resepsjons-, produksjons-, samhandlings- og medieringsferdigheter som lesing, lytting, snakking og skrivning kalles i Rammeverket for *kommunikative språkaktiviteter*. Rammeverket omtaler i tillegg *kommunikativ språkkompetanse*, som deles i tre underkategorier: lingvistisk, sosiolingvistisk og pragmatisk. Disse tre kategoriene er ulike aspekter av det vi kaller kommunikativ kompetanse.

Lingvistisk kompetanse omfatter ordforråd, grammatikk og uttale. Sosiolingvistisk kompetanse dreier seg i stor grad om situasjonstilpassing – hvilke tiltaleformer er passende, hvor formelt skal språket være, osv. – men også om kjennskap til dialekter, aksenter og sosiolekter. Pragmatisk kompetanse handler om å mestre språket i bruk og deles i sin tur inn i diskurskompetanse og funksjonskompetanse. Diskurskompetanse handler bl.a. om å kunne skape sammenheng i tekst og tale, f.eks. gjennom hensiktsmessig bruk av avsnittsinndeling og bindeord, eller å mestre det å ta ordet i en diskusjon eller åpne og avslutte en samtale. Funksjonskompetanse handler om å kunne utføre ulike språkhandlinger, f.eks. be om råd, etterspørre informasjon, forklare noe, avslå en invitasjon, introdusere andre for hverandre etc.

Skalaene for resepsjon, produksjon, samhandling og mediering beskriver ulike aspekter ved det å kunne mestre språket i bruk. Pragmatisk kompetanse er derfor i stor grad dekket av disse beskrivelsene. Et eksempel er skalaen med deskriptorer for turtaking, som finnes både under samhandlingsstrategier og pragmatisk kompetanse (HK-dir / Council of Europe, 2022:105, 166). Skalaen beskriver kompetanse i å kunne innlede, bryte inn i og avslutte samtaler, noe som innebærer både kompetanse i muntlig samhandling og pragmatisk kompetanse.

De overordnede skalaene for lingvistisk og sosiolingvistisk kompetanse gjengis nedenfor. I tillegg inneholder Rammeverket mer detaljerte skalaer for ulike aspekter ved bl.a. leksikalsk, grammatisk, fonologisk og ortografisk kompetanse (HK-dir / Council of Europe, 2022:155–162). Man finner også skalaer for ulike elementer av pragmatisk kompetanse som ikke nødvendigvis er dekket av skalaene for språklige aktiviteter og strategier (HK-dir / Council of Europe, 2022:164–170).

Rammeverket understreker tydelig at de tre aspektene av språklig kompetanse ikke kan ses som separate enheter. De glir over i hverandre og virker sammen. Et hverdagslig eksempel som illustrerer dette, er det å skulle bestille på restaurant i et fransktalende land. I en slik situasjon må språkbrukeren (restaurantgjesten) mestre det å få kontakt med servitøren og utføre en bestilling (pragmatisk kompetanse), innlede med passende tiltaleform som *Monsieur* eller *Madame* og velge *vous* (De) framfor *tu* (du) (sosiolingvistisk kompetanse), bøye verbet etter valgt pronomen, kjenne til de ordene man trenger, samt vite hvordan man skal uttale dem (lingvistisk kompetanse).

Historisk sett har lingvistisk kompetanse ofte blitt behandlet «for seg» i skolens undervisning, løsrevet fra kommunikative aktiviteter og gjennomføring av oppgaver (*tasks*). Ifølge det handlingsorienterte språklæringssynet som legges til grunn i Rammeverket og norske styringsdokumenter, er det mer hensiktsmessig å arbeide med lingvistisk kompetanse i direkte tilknytning til språklige aktiviteter og oppgaver. Det er gjennom å bruke språket i ulike situasjoner at man får trent opp sin sosiolingvistiske og pragmatiske kompetanse, samtidig som man får konsolidert og kanskje utvidet sin lingvistiske kompetanse, ofte ved hjelp av kommunikasjonspartner. Når man bruker språket aktivt, oppdager man også raskt sine språklige kunnskapshull og hva man trenger å lære. Å oppleve et reelt behov for å lære seg ord, uttrykk og strukturer kan ha en positiv virkning på motivasjonen for faget.

Det å anvende språklig kompetanse i ulike virkelighetsnære situasjoner er altså helt essensielt i et handlingsorientert perspektiv. Elevene skal gjennomføre handlinger og løse oppdrag på målspråket, og de må da ta sine språklige kompetanser i bruk. Å lære lister med ord eller gjøre grammatiske utfyllingsoppgaver anses å ha begrenset verdi med mindre de lærte ordene og grammatikkreglene også tas i bruk gjennom en kommunikativ aktivitet. I den handlingsorienterte tilnærmingen til språklæring som Rammeverket representerer, heter det faktisk at kompetanse eksisterer kun gjennom handling (HK-dir/Council of Europe, 2022: 164).

For språklærere som skal planlegge undervisning i tråd med en handlingsorientert tilnærming, er det derfor mer hensiktsmessig å ta utgangspunkt i en kommunikativ situasjon enn i et grammatisk fenomen. Det er ikke realistisk å skulle legge opp utelukkende til autentiske kommunikasjonsituasjoner i klasserommet. Som språklærere og -elever må vi akseptere at vi også bruker språket i konstruerte situasjoner der vi velger å kommunisere på et språk vi ikke fullt ut behersker, heller enn å kommunisere på et felles språk vi alle er sterkere i. Simuleringer og rollespill er fortsatt nyttige i klasserommet, og elevene har sjelden problemer med dette siden målet er målspråkbruk i autentiske situasjoner.

“Sorry to interrupt, but you’ve got subject-verb disagreement in the third stanza.”

Grammatikk er viktig, men ikke i enhver situasjon.

Copyright (c) 2010 Robert Leighton

Tabell 11: Generelt lingvistisk spekter (HK-dir / Council of Europe 2022:155).

	Generelt lingvistisk spekter
C2	Mestrer et svært stort språklig repertoar godt og kan bruke det til å formulere tanker presist, poengtere spesielle punkter, få fram nyanser og unngå tvetydighet. Viser ingen tegn til å måtte begrense det hun/han ønsker å si.
C1	Kan bruke et bredt spekter av komplekse grammatiske strukturer korrekt og med betydelig fleksibilitet. Kan velge egnede formuleringer fra et stort språklig repertoar til å uttrykke seg klart og uten å måtte begrense det man ønsker å si.
B2	Kan uttrykke seg klart og uten å vise særlig tegn på å måtte begrense det hun/han ønsker å si. Har et tilstrekkelig språklig repertoar til å kunne gi klare beskrivelser, uttrykke synspunkter og utvikle argumenter uten å måtte lete påfallende mye etter ord/tegn, og bruker da enkelte komplekst oppbygde setninger.
B1	Har et tilstrekkelig språklig repertoar til å beskrive uventede situasjoner rimelig presist, forklare hovedpunktene i en tanke eller et problem og uttrykke meninger om abstrakte eller kulturelle emner som musikk og film. Har et stort nok vokabular og gode nok ferdigheter til å snakke om emner som familie, hobbyer og interesser, jobb, reiser og aktuelle tema, om enn nølende og med omformuleringer, må gjenta seg selv og får iblant formuleringsproblemer på grunn av begrensninger i vokabularet.
A2	Har et elementært språklig repertoar som gjør at man kan mestre hverdagslige, forutsigbare situasjoner, enda man vanligvis må lete etter ord/tegn og ikke får sagt alt man hadde på hjertet. Kan bruke korte, dagligdagse uttrykk for å få oppfylt enkle, konkrete behov, enten det dreier seg om personlige ting, rutiner i hverdagen, ønsker eller praktiske opplysninger. Kan bruke elementære setningsmønstre og snakke ved hjelp av innlærte fraser, faste uttrykk og grupper av ord/tegn om seg selv, om andre mennesker og hva de driver med, og om steder, personlige eiendeler osv. Har et begrenset repertoar av korte, innlærte fraser som dekker forutsigbare situasjoner i hverdagen. I uvante situasjoner forekommer det ofte kommunikasjonsbrudd og misforståelser.
A1	Har et svært elementært repertoar av enkle uttrykksmåter som beskriver personlige småting og konkrete behov. Kan bruke enkelte grunnleggende strukturer i enkle setninger, med enkelte utelatelser og forenklinger.
Pre-A1	Kan bruke enkeltord og grunnleggende uttrykk for å gi enkle opplysninger om seg selv.

Tabell 12: Riktig tilpasset språkbruk (HK-dir/Council of Europe 2022:163–164).

	Sosiolingvistisk kompetanse: riktig tilpasset språkbruk
C2	Kan mediere på en effektiv og naturlig måte mellom målspråksbrukere og folk fra sitt eget språksamfunn, og kan ta hensyn til sosiokulturelle og sosiolingvistiske forskjeller. Har god kontroll over idiomatiske og alminnelige uttrykk, og kjenner til ulike konnotasjoner. Får med seg praktisk talt alle sosiolingvistiske og sosiokulturelle undertoner i språket som brukes av avanserte målspråksbrukere, og kan reagere ut fra dette. Kan effektivt utnytte, både muntlig og skriftlig, et bredt spekter av avansert språk for å styre, argumentere, overbevise, fraråde, forhandle og gi råd.
C1	Kjenner igjen en lang rekke idiomatiske uttrykk og alminnelige vendinger og registrerer endringer i stilnivået. Kan likevel ha behov for å få stadfestet visse detaljer, særlig hvis dialekt/aksenten er uvant. Kan forstå humor, ironi og implisitte kulturelle referanser og oppfatte betydningsnyanser. Kan følge med på filmer der det brukes mye slang og idiomatisk språkbruk. Kan bruke språket fleksibelt og godt i sosiale sammenhenger og mestrer også følelsespreget språkbruk, hentydninger og spøk. Kan tilpasse graden av formalitet (stilnivå og stil) etter den sosiale konteksten: formell, uformell eller dagligdags, og holde seg på samme stilnivå. Kan komme med kritiske kommentarer eller uttrykke sterk uenighet på en diplomatisk måte
B2	Kan med litt strev bidra aktivt i gruppediskusjoner, selv om det snakkes fort med et hverdagslig språk. Kan forstå og tolke sosiokulturelle/sosiolingvistiske signaler og bevisst tilpasse egne språklige uttrykksmåter for å uttrykke seg slik det passer i situasjonen. Kan opptre med selvtillit og uttrykke seg tydelig og høflig på et formelt eller uformelt stilnivå som egner seg i situasjonen og overfor de tilstedeværende.
	Kan tilpasse uttrykksformen slik at det blir noe forskjell på formell og uformell stil, men treffer ikke alltid. Kan uttrykke seg på en passende måte i ulike situasjoner og unngå grove feilformuleringer. Kan opprettholde relasjoner til målspråksbrukere uten at man utilsiktet morer eller irriterer dem eller får dem til å oppføre seg annerledes enn de ville gjort sammen med andre avanserte mål-språksbrukere.
B1	Mestrer en lang rekke språkfunksjoner både aktivt og passivt, og kan bruke de uttrykksmåtene som er vanlige på et nøytralt stilnivå. Er klar over viktige høflighetskonvensjoner og kan oppføre seg i samsvar med dem. Er klar over og prøver å registrere viktige forskjeller mellom det aktuelle språksamfunnet og sitt eget når det gjelder skikker, holdninger, verdier og livssyn.

A2	Mestrer elementære språkfunksjoner aktivt og passivt, f.eks. forespørsler og utveksling av opplysninger, og kan gi uttrykk for meninger og holdninger på en enkel måte.
	Kan klare seg sosialt ved å bruke de enkleste uttrykkene i dagligspråket og følge grunnleggende rutiner.
	Kan klare seg i svært korte sosiale utvekslinger ved å bruke vanlige, høflige hilsener og tiltale-former. Kan komme med og svare på invitasjoner, forslag, unnskyldninger osv.
A1	Kan etablere enkel sosial kontakt ved hjelp av de aller enkleste og vanligste høflighetsformene, som hilsener og avskjedsfraser, og kan presentere seg og si takk, unnskyld osv.
Pre-A1	Ingen deskriptor foreligger

Refleksjons- og diskusjonsspørsmål

Les mer om lingvistisk kompetanse i Rammeverket (Udir / Council of Europe, 2011:131ff; HK-dir / Council of Europe, 2022:153ff).

- Hvordan kan du arbeide med 1) ordforråd, 2) grammatikk, 3) uttale innenfor rammen av handlingsorienterte kommunikative aktiviteter? Foreslå en aktivitet (reseptiv, produktiv, interaktiv eller medierende) for en tenkt elevgruppe der du fokuserer spesielt på 1) ordlæring, 2) et grammatisk fenomen, 3) uttale.
- Hvilke ulike sosiolingvistiske og pragmatiske kompetanser trenger elevene for å gjennomføre de aktivitetene og oppgavene du foreslo ovenfor? Tenk igjennom hvordan du kan introdusere og belyse disse kompetansene for elevene. Del oppgaveforslagene og refleksjonene med kolleger.

Rammeverket i klasserommet

Ved hjelp av Rammeverket kan du øke din egen og elevenes bevissthet om egen språkutvikling. Begynn med eksemplene på deskriptorer som gis i denne guiden, og bruk dem til å vurdere din egen og dine elevers ulike språklige kompetanser i det aktuelle språket. Velg én skala om gangen, og reflekter for deg selv eller sammen med elever eller kolleger:

- På hvilket nivå på skalaen vurderer du at du selv befinner deg?
- På hvilket nivå vurderer du at de fleste av elevene i dine undervisningsgrupper befinner seg? Gi gjerne konkrete eksempler fra elevarbeider for å begrunne din vurdering.
- Diskuter med dine kolleger i engelsk og fremmedspråk, og sammenlign de forskjellige elevgruppene. Hvilke likheter og forskjeller finner dere mellom de ulike språkfagene og/eller mellom ulike elevgrupper?
- La elevene vurdere sitt eget nivå i undervisningsspråket, og sammenlign det med nivået de har i andre språk (inkludert morsmål).
- Gå eventuelt tilbake til originaldokumentene, og bruk deskriptorene til å vurdere egne og elevenes ferdigheter mer i detalj når det gjelder ulike kompetanser.

Arbeid med språklig bevissthet

I Rammeverket finnes ord og begreper for å snakke om læring, undervisning og vurdering av språk. Gjennom å integrere Rammeverket i språkundervisningen kan man bidra til å øke elevenes språklige bevissthet og dermed støtte deres læring. Deskriptorene kan gjøre-formuleringer er mer eller mindre konkrete mål som hvert individ bør kunne relatere til. Det er mer meningsfullt og motiverende for individer å peke på hva de kan, framfor hva de ikke kan.

Rammeverket kan også brukes for å tydeliggjøre viktige sammenhenger mellom kompetansemål, undervisning og vurdering: Erickson (2016:9) påpeker at «[e]lever ska inte behöva gissa vad kunskapen handlar om eller hur den värderas». De enkelte deskriptorer bør ikke betraktes som sjekklister, men kan brukes i undervisningen for å tydeliggjøre for elevene *hvorfor* vi gjør det vi gjør, og *på hvilket grunnlag* du vurderer deres prestasjoner. Jo mer du som lærer kan konkretisere og spesifisere deskriptorene, desto lettere blir det for eleven å relatere dem til sin egen kunnskap. Erickson (2016:9) understreker videre at «det som bedöms måste ha tydlig och god förankring i den ämnes- och kunskapssyn som uttrycks i styrdokumentet, bedömningar måste präglas av stringens och konsekvens, den etiska aspekten måste vara tydlig och respekt genomsyra hela processen».

Forslag til aktiviteter for å øke elevenes språklige bevissthet

La oss først se på et eksempel på deskriptorer for muntlig produksjon, under tittelen Lengre monolog: å beskrive en erfaring (tabell 13). Vi ser nærmere på pre-A1, A1 og A2, nivåene som oftest er aktuelle i fremmedspråkfaget i norsk skole og på barnetrinnet i engelskfaget.

Presenter deskriptorene for elevene. Gi elevene i oppgave (enkeltvis eller parvis) selv å vurdere i hvilken rute de befinner seg. La dem «bevise» dette gjennom å snakke med utgangspunkt i et bilde (av en person, et sted eller en situasjon) eller et videoklipp.

Be elevene gi eksempler på oppgaver dere har gjennomført som retter seg mot noen av de spesifikke deskriptorene (kan gjøre-innhold). Be dem være kreative og foreslå oppgaver som kan få dem til å begynne å arbeide med et kan gjøre-innhold over deres eget nivå.

La dem deretter tenke over

- om deskriptorene sier noe om grammatikk (f.eks. nektelse, sammenligning, tempus)
- om deskriptorene sier noe om forberedt eller spontant språk
- hva deskriptorene sier om kroppsspråk

Tabell 13: Lengre monolog: å beskrive en erfaring, Pre-A1-A2 (HK-dir / Council of Europe, 2022:74–75).

	LENGRE MONOLOG: å beskrive en erfaring
A2	Kan fortelle en historie eller beskrive noe punktvis og enkelt. Kan beskrive sider ved sitt daglige miljø, f.eks. folk, steder eller erfaringer fra jobb eller studier. Kan gi korte, svært enkle beskrivelser av hendelser og aktiviteter. Kan beskrive planer og avtaler, vaner og rutiner, tidligere aktiviteter og personlige erfaringer. Kan bruke et enkelt, beskrivende språk til å komme med korte påstander og sammenligne eiendeler og andre objekter. Kan forklare hva man liker eller ikke liker ved noe.
	Kan beskrive sin egen familie, boforholdene, utdanningsbakgrunnen og jobber en har eller har hatt. Kan beskrive mennesker, steder og eiendeler på en enkel måte. Kan fortelle hva man er flink og mindre flink til, f.eks. sport, spill, ferdigheter, emner). Kan kort beskrive om hva man planlegger å gjøre til helgen eller i ferien. Kan beskrive seg selv, hva man gjør, og hvor man bor. Kan beskrive enkle aspekter av sitt daglige liv med en serie enkle setninger hvor man bruker enkle ord/tegn og grunnleggende fraser, forutsatt at man kan forberede seg.
Pre-A1	Kan beskrive seg selv (f.eks. navn, alder, familie) med enkle ord/tegn og faste uttrykk, forutsatt at det er mulig å forberede seg. Kan fortelle hvordan man føler seg, med enkle ord/tegn som «glad» og «trøtt» ledsaget av kroppsspråk.

Et annet eksempel illustrerer hvordan man kan arbeide med deskriptorene for mediering. Mediering krever ofte relativt gode språkkunnskaper, og derfor mangler det flere steder deskriptorer for A-nivå. Eksempelet nedenfor (tabell 14), Å formidle spesifikk informasjon under overskriften Å mediere en tekst (HK-dir / Council of Europe, 2022:110), har deskriptorer på nybegynnernivå og kan brukes også på lavere nivåer.

Presenter deskriptorene for elevene. Gi dem i oppgave (enkeltvis eller parvis) selv å vurdere i hvilken rute de befinner seg. La dem «bevise» dette gjennom å mediere informasjon som nevnes i deskriptorene. Be dem gi eksempler på oppgaver dere har gjennomført som øver noen av de spesifikke deskriptorene (jeg kan-innholdet). Be dem være kreative og foreslå oppgaver som kan få dem til å begynne å arbeide med et jeg kan-innhold over deres eget nivå.

Be dem deretter tenke over

- om deskriptorene sier noe om bildestøtte
- om deskriptorene sier noe om det innholdet som man forventes å kunne mediere på ulike nivåer
- hvor deskriptorene tar opp talehastighet, tydelighet og repetisjon

Tabell 14: Å formidle spesifikk informasjon, Pre-A1-A2 (HK-dir / Council of Europe, 2022:112–113).

	Å formidle spesifikk informasjon muntlig (i tale eller tegnspråk)	Å formidle spesifikk informasjon skriftlig
A2	Kan formidle (på språk B) konkrete opplysninger som er gitt i enkle informasjonstekster (som brosjyrer, tabeller, oppslag og brev eller e-poster) (på språk A).	Kan formidle skriftlig de viktigste poengene i en formell korrespondanse (på språk A).
	Kan formidle (på språk B) det som sies tydelig i en beskjed (på språk A) om kjente, hverdagslige emner, selv om man kan måtte forenkle beskjeden og lete etter ord/tegn.	Kan formidle skriftlig (på språk B) konkrete opplysninger som er gitt om kjente emner (på språk A) (f.eks. telefonsamtaler, meddelelser, instruksjoner).
A1	Kan formidle (på språk B) viktige konkrete opplysninger i korte, enkle tekster, produktetiketter og oppslag (på språk A) om kjente emner.	Kan formidle (på språk B) viktige konkrete opplysninger i enkle informasjonstekster (på språk A) om kjente emner.
Pre-A1	Kan formidle (på språk B) det som blir sagt i korte, enkle, klare beskjeder, instruksjoner og meddelelser der budskapet framføres langsomt og tydelig med enkelt språk (på språk A).	Kan formidle skriftlig (på språk B) konkrete opplysninger som er gitt i en enkel innspilt melding (på språk A), forutsatt at emnet er kjent og fremføringen er langsom og tydelig.

Den europeiske språkpermen

Den europeiske språkpermen er et verktøy utviklet for å lette implementering av Rammeverket i språkundervisning. Egne versjoner har blitt utviklet av Europarådets ulike medlemsland etter felles retningslinjer fra Europarådet (Little, 2022). Språkpermen bidrar til bevissthet om egen læringsprosess, til refleksjon rundt hvordan man lærer språk, og hva det vil si å kunne et språk, og til fokus på flerspråklighet og egenvurdering (Little et al., 2011).

Permen bygger på 2001-versjonen av Rammeverket, der språkbruk ble delt inn i fem kommunikative ferdigheter (lesing, lytting, skriving, muntlig produksjon og muntlig interaksjon), og ikke som i det oppdaterte Companion Volume (Council of Europe, 2020) i fire kommunikative aktiviteter (resepsjon, produksjon, samhandling og mediering). Selv om permen ikke gjenspeiler den nyeste utviklingen når det gjelder inndeling av ulike typer språkbruk, er den likevel nyttig for lærere og elever. Alle de fem kommunikative ferdighetene som står sentralt i permen, gjenfinnes under de fire aktivitetstypene som brukes som overordnede kategorier i Companion Volume.

Språkpermen finnes i to utgaver, én for 6–12 år og én for 13–18. Begge utgavene består av tre deler: et språkpass, en språkbiografi og en språkmappe. Språkpasset gir en oversikt over brukernes språkprofil: hvilke språk de mestrer, og i hvilken grad. I språkbiografien reflekterer elevene over språklæringserfaringer, setter seg mål for videre læring og evaluerer egen framgang. Språkbiografien inneholder også en rekke sjekklister med jeg kan-utsagn for de ulike kommunikative ferdighetene. Disse utsagnene er bygget opp etter samme mønster som deskriptorene i Rammeverket, men de er konkretisert og eksemplifisert i et lettfattelig språk. I språkmappen (som kan være digital eller fysisk) kan elevene samle eksempler på eget arbeid, f.eks. tekster, plakater, lydfiler eller videoklipp de har produsert.

Språkpermen fremmer flerspråklighet ved at man bruker samme perm for sin samlede språklige kompetanse. Slik ses språkene man kan litt eller mye av, i sammenheng, og det er enkelt å få oversikt over hele sitt språklige repertoar og sine delkompetanser. Jeg kan-utsagnene hjelper elever og lærere å få oversikt over hva slags kompetanse som kjennetegner de ulike nivåene, og hva slags støtte som normalt trengs (f.eks. langsom tale, repetisjon, bilder etc.). Slik kan språkpermen bidra til et mer realistisk bilde av hva det vil si å være flerspråklig, og til å dempe oppfatningen om at det å «kunne» flere språk handler om å kommunisere flytende i alle situasjoner.

Språkpermen er elevens eiendom, og elevene bør selv få bestemme hvordan og i hvilken grad de skal bruke permen. Læreren kan likevel trekke fram bestemte ark der hvor det passer i undervisningen. Eksempelvis kan læreren ved oppstart med en ny elevgruppe be elevene fylle ut språkpasset for å få en oversikt over hvilke språk de ulike elevene har kjennskap til og erfaring med. I en periode der klassen arbeider med f.eks. muntlig samhandling, kan læreren introdusere arkene med strategier og sjekklister for denne ferdigheten og be elevene vurdere egen kompetanse både før og etter perioden. Slik kan elevene bli mer bevisst på egen framgang og få konsolidert det de faktisk kan.

Språkpermen er tilgjengelig digitalt og kan lastes ned via Fremmedspråksenterets nettsider.

Avslutning

Som vi nevnte innledningsvis, er ikke Rammeverket et styringsdokument i den norske skolen. Når språklærere planlegger sin undervisning, er det de norske læreplanene som brukes, og når elevers språklige kompetanse vurderes, er det vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse for de aktuelle fag og trinn som gjelder. For alle som på ulike måter driver med språkundervisning og -læring, utgjør Rammeverket imidlertid en svært verdifull ressurs, da den er forholdsvis konkret og anvendelig som inspirasjon og støtte i arbeidet med å utvikle ulike sider av elevers språklige kompetanse. Likevel – som så ofte når det gjelder arbeid med kunnskapsutvikling – er Rammeverket ikke et helt ukontroversielt dokument. Kunnskapssynet som ligger til grunn for Rammeverket, kan problematiseres, og det har vært stilt spørsmål ved om empirien som utformingen av deskriptorene bygger på, er egnet og tilstrekkelig. Helt siden utgivelsen i 2001 har man dessuten diskutert hvordan deskriptorene skal og ikke skal brukes (Erickson & Pakula, 2017).

Inspirasjon og støtte til språkundervisningen kan man også finne på Europarådets webside for Rammeverket, som inneholder nyttige opplysninger og ressurser. Europarådet arbeider kontinuerlig for å fremme språklæring, og en annen nyttig instans i så måte er Det europeiske fremmedspråksenteret i Graz, ECML. På deres nettsider presenteres språkprosjekter som gjennomføres i senterets regi, og aktuelle publikasjoner. Her annonseres også webinarer samt kurs/workshops for lærere og lærerutdannere ved senteret i Graz i Østerrike.

Med denne lærerguiden håper vi at Rammeverket og tilhørende ressurser fra Europarådet blir mer tilgjengelig for språklærere i Skandinavia. Vi håper den kan inspirere til kollegial læring omkring Rammeverket og dermed gi språklærere dypere kunnskaper om kommunikative språkaktiviteter og kompetanser som kan gagne undervisningen og elevenes læring.

Referanser

Council of Europe / Conseil de l'Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment / Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer*. Cambridge University Press / Editions Didier. <https://rm.coe.int/1680459f97> (engelsk) og <https://rm.coe.int/16802fc3a8> (fransk).

Council of Europe ([2018] 2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing. www.coe.int/lang-cefr.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) 2022. *Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering*. Utvidet versjon. Norsk oversettelse av Council of Europe (2020). HK-dir. https://www.kompetansenorge.no/globalassets/nedlastingscenter/companion_volume_norwegian_2022.pdf. Besøkt 05.08.2022

Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Erickson, G. (2016). Likt, ulikt, felles – om god bedømming i språk. *Lingua* 4, 7–13. <http://www.sprakklararna.se/wp-content/uploads/2016/12/Likt-ulikt-och-gemensamt-om-bedo%CC%88mning-1604.pdf>

Erickson, G., & Pakula, H.-M. (2017). Den gemensamma europeiska referensramen för språk: Lärande, undervisning, bedømming – ett nordiskt perspektiv. *Acta Didactica Norge*, 11(3), art. 3. <https://doi.org/10.5617/adno.4789>

Little, D.; Goullier, F. & Hughes, G. (2011). *The European Language Portfolio: The Story So Far (1991-2011)*. Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/portfolio/the-european-language-portfolio-the-story-so-far-1991-2011-executive-summary>. Besøkt 13.06.2022.

Little, D. (2022). Introduction to Part 1. I Little, D. & Figueras, N. (red.). *Reflecting on the Common European Framework of Reference for Languages and its Companion Volume* (s. 22–33). Multilingual Matters.

Little, D. & Figueras, N. (red.) 2022. *Reflecting on the Common European Framework of Reference for Languages and its Companion Volume* (s. 22–33). Multilingual Matters.

Utdanningsdirektoratet / Council of Europe (2011). *Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering*. Norsk oversettelse av Council of Europe (2001). Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsdirektoratet (2020). *Kjennetegn på måloppnåelse – fremmedspråk nivå II*. Vurderingsressurser til læreplan i fremmedspråk. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/kjennetegn/kjennetegn-pa-maloppnaelse-fremmedsprak-niva-ii/>

Appendiks

1.1: Deskriptorer for kommunikative aktiviteter og språklige kompetanser for nivå pre-A, A1 og A2.

	Pre-A1	A1	A2	
			A2.1	A2.2
Resepsjon lytte	Kan forstå korte, svært enkle spørsmål og utsagn, forutsatt at de framføres langsomt og tydelig, er ledsaget av illustrasjoner eller håndbevegelser som hjelper på forståelsen, og om nødvendig gjentas. Kan gjenkjenne dagligdagse, kjente ord/tegn når de framføres tydelig og langsomt i en klart definert, kjent, dagligdags sammenheng. Kan oppfatte tall, priser, datoer og ukedager som når de framføres langsomt og tydelig i en klart definert, kjent, dagligdags sammenheng.	Kan følge svært langsomt og tydelig artikulert språk med lange pauser, slik at man får tid til å oppfatte betydningen. Kan oppfatte konkrete opplysninger (f.eks. steder og klokkeslett) om kjente emner fra dagliglivet, forutsatt at de framføres langsomt og tydelig.	Kan forstå fraser og uttrykk knyttet til de viktigste områdene i dagliglivet (f.eks. viktig informasjon om seg selv og sin familie, shopping, nærmiljø, arbeidsliv), forutsatt at innholdet formidles langsomt og tydelig.	Kan forstå nok til å kunne dekke konkrete behov, forutsatt at det snakkes langsomt og tydelig.
Audiovisuell forståelse <i>Å se på TV, film og video</i>	Kan identifisere temaet for en video på grunnlag av visuell informasjon og tidligere kunnskap.	Kan gjenkjenne kjente ord/tegn og fraser og hva nyhetssaker handler om og identifisere mange av produktene i annonser ved å utnytte visuell informasjon og allmennkunnskap.	Kan oppfatte når man går over til neste sak i nyhetssendinger på TV, og danne seg en oppfatning av hva som er hovedinnholdet.	Kan oppfatte hovedpunktene i nyhetsreportasjer om hendelser, ulykker osv. når det visuelle støtter opp under kommentarene. Kan følge med på en TV-reklame eller en trailer for eller en scene fra en film og forstå hva som er tema, forutsatt at bildene bidrar til forståelsen og fremføringen er tydelig og relativt langsom.
Resepsjon lese	Kan gjenkjenne vanlige ord/tegn som ledsages av bilder, f.eks. en gatekjøkkenmeny som er illustrert med bilder, eller en bildebok som bruker kjente ord/tegn.	Kan forstå svært korte, enkle tekster, en frase om gangen, og få tak i kjente navn, kjente ord/tegn og svært enkle uttrykk. Leser om igjen når det er nødvendig.	Kan forstå korte, enkle tekster som inneholder de ordene/tegnene som forekommer oftest, inkludert mange av de ordene/tegnene og uttrykkene som går igjen i de fleste europeiske språk.	Kan forstå korte, enkle tekster om kjente, konkrete emner der det brukes et språk som er vanlig i dagliglivet eller arbeidslivet.
Produksjon snakke	Kan produsere korte fraser om seg selv, oppgi personopplysninger (f.eks. navn, adresse, familie, nasjonalitet).	Kan produsere enkle, stort sett isolerte, fraser om folk og steder.	Kan gi en enkel beskrivelse eller presentasjon av folk, boforhold eller arbeidsforhold, daglige rutiner, hva man liker eller ikke liker, osv. ved å liste opp korte rekker av enkle setninger og fraser.	
Produksjon skrive	Kan gi grunnleggende personopplysninger (f.eks. navn, adresse, nasjonalitet), kanskje med en ordbok til hjelp.	Kan gi opplysninger om personlige ting (f.eks. hva man liker og ikke liker, familie, kjæledyr) med enkle ord/tegn og grunnleggende uttrykk. Kan produsere enkle, enkeltstående fraser og setninger.	Kan produsere en sekvens med enkle setninger og fraser som er knyttet sammen ved hjelp av enkle bindeledd som «og», «men» og «fordi».	
Muntlig interaksjon	Kan stille og svare på spørsmål om seg selv og daglige rutiner med korte standarduttrykk og bruke gester for å understreke informasjonen.	Kan samhandle på en enkel måte, men kommunikasjonen er helt avhengig av langsomme gjentakelser, omformuleringer og reparasjon. Kan stille og svare på enkle spørsmål og innlede og gi respons på enkle utsagn som har å gjøre med viktige behov, eller dreier seg om svært kjente emner	Kan kommunisere i forbindelse med enkle og rutinemessige oppgaver som krever enkel og direkte utveksling av opplysninger om kjente og rutinepregede saker i tilknytning til arbeid og fritid. Kan klare seg i svært kortfattet sosial utveksling, men forstår som regel ikke nok til å holde samtalen i gang på egen hånd.	Kan samhandle uten særlige problemer i forutsigbare situasjoner og i korte samtaler, forutsatt at samtalepartneren hjelper til om nødvendig. Kan mestre enkle, rutinemessige utvekslinger uten særlig anstrengelse, og kan stille og svare på spørsmål og utveksle ideer og informasjon om kjente emner i forutsigbare, dagligdagse situasjoner.
Skriftlig interaksjon	Kan gi helt enkle opplysninger (f.eks. navn, adresse, familie) som korte fraser på et skjema eller i et notat, ved hjelp av en ordbok.	Kan be om eller selv oppgi personlige opplysninger.	Kan komponere korte, enkle beskjeder med et fast oppsett om emner knyttet til umiddelbare behov	

Digital samhandling <i>Digitale samtaler og diskusjoner</i>	Kan legge ut enkle hilsener på nett ved bruk av enkle standardformuleringer og emotikoner. Kan legge ut enkle opplysninger om seg selv (f.eks. om man er i et forhold, statsborgerskap, yrke), forutsatt at man kan velge fra en meny og/eller bruke et nettbasert oversettelsesverktøy.	Kan komponere helt enkle meldinger og innlegg på nett om hobbyer og hva man liker og ikke liker osv., med svært korte setninger og ved hjelp av et oversettelsesverktøy. Kan bruke standardformuleringer og kombinasjoner av enkle ord/tegn for å legge ut korte positive eller negative reaksjoner på enkle innlegg på nett og lenker og video-/lydfiler disse inneholder, og kan svare på ytterligere kommentarer med standarduttrykk for takknemlighet og beklagelse.	Kan delta i en enkel sosial kommunikasjon på nettet (f.eks. sende digitale kort ved spesielle anledninger, formidle nyheter og organisere/bekreftede avtaler). Kan komme med korte positive og negative kommentarer på nett om lenker og video-/lydfiler som er lagt ut. Språket er enkelt, og man vil vanligvis trenge et nettbasert oversettelsesverktøy og andre ressurser.	Kan presentere seg selv og mestre enkle utvekslinger på nett, stille og svare på spørsmål og utveksle tanker om forutsigbare, dagligdagse emner, forutsatt at det er nok tid til å formulere svarene og man samhandler med én samtalepartner av gangen. Kan lage korte beskrivende innlegg på nett med enkle, sentrale opplysninger om dagligdagse ting, sosiale aktiviteter og følelser. Kan kommentere andres innlegg på nett forutsatt at de er laget med et enkelt språk, reagere på video-/lydfiler som er lagt ut, og enkelt uttrykke overraskelse, interesse eller likegyldighet.
Mediering	Ingen deskriptor foreligger	Kan bruke enkle ord/tegn og gester for å vise interesse for en idé. Kan formidle enkle, forutsigbare opplysninger av umiddelbar interesse, fra korte, enkle skilt og oppslag, plakater og programmer	Kan bruke enkle ord/tegn for å be noen om å forklare noe. Kan oppfatte når det oppstår vansker, og med enkelt språk gi uttrykk for hva problemet er. Kan formidle hovedpunktene i korte, enkle samtaler eller tekster om hverdagslige emner av umiddelbar interesse så lenge de er klart uttrykt med et enkelt språk.	Kan ha en støtterolle i en samhandling, forutsatt at andre deltakere snakker/tegner langsomt og hjelper en til å bidra og formulere ens forslag. Kan formidle relevante opplysninger som er gitt i klart strukturerte, korte, enkle informasjonstekster, forutsatt at teksten handler om konkrete, kjente emner og er formulert med et enkelt dagligdags språk.
Språklig kompetanse	Kan bruke enkeltord og grunnleggende uttrykk for å gi enkle opplysninger om seg selv	Har et svært elementært repertoar av enkle uttrykksmåter som beskriver personlige småting og konkrete behov. Kan bruke enkelte grunnleggende strukturer i enkle setninger, med enkelte utelatelser og forenklinger.	Kan bruke korte, dagligdagse uttrykk for å få oppfylt enkle, konkrete behov, enten det dreier seg om personlige ting, rutiner i hverdagen, ønsker eller praktiske opplysninger. Kan bruke elementære setningsmønstre og snakke ved hjelp av innlærte fraser, faste uttrykk og grupper av ord/tegn om seg selv, om andre mennesker og hva de driver med, og om steder, personlige eiendeler osv. Har et begrenset repertoar av korte, innlærte fraser som dekker forutsigbare situasjoner i hverdagen. I uvante situasjoner forekommer det ofte kommunikasjonsbrudd og misforståelser.	Har et elementært språklig repertoar som gjør at man kan mestre hverdagslige, forutsigbare situasjoner, enda man vanligvis må lete etter ord/tegn og ikke får sagt alt man hadde på hjertet
Sosio-lingvistisk kompetanse	Ingen deskriptor foreligger	Kan etablere enkel sosial kontakt ved hjelp av de aller enkleste og vanligste høflighetsformene, som hilsener og avskjedsfraser, og kan presentere seg og si takk, unnskyld osv.	Kan klare seg i svært korte sosiale utvekslinger ved å bruke vanlige, høflige hilsener og tiltaleformer. Kan komme med og svare på invitasjoner, forslag, unnskyldninger osv.	Mestrer elementære språkfunksjoner aktivt og passivt, f.eks. forespørsler og utveksling av opplysninger, og kan gi uttrykk for meninger og holdninger på en enkel måte. Kan klare seg sosialt ved å bruke de enkleste uttrykkene i dagligspråket og følge grunnleggende rutiner.
	Pre-A1	A1	A2.1	A2.2
A2				

1.2: Deskriptorer for kommunikative aktiviteter og språklige kompetanser for nivå B1 og B2.

	B1		B2	
	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2
Resepsjon lytte	Kan forstå hovedpunkter i diskurs som fremsettes i standard språk om kjente tema man jevnlig møter i forbindelse med jobb, skole, fritid osv., også korte fortellinger.	Kan forstå enkel informasjon om vanlige, dagligdagse eller jobbrelevante emner og få tak i både hovedbudskapet og spesifikke detaljer, så sant det fremføres tydelig og på en kjent varietet.	Kan forstå hovedpunktene i diskurs som er språklig og innholdsmessig kompleks, om både konkrete og abstrakte emner, når det brukes standard regionalt språk eller en kjent varietet. Dette gjelder også tekniske diskusjoner innenfor eget spesialfelt. Kan følge omfattende diskurs og komplekse argumentasjonsrekker hvis emnet er relativt kjent og overgangen fra ett punkt til et annet blir tydelig markert.	Kan forstå standard regionalt språk eller kjente varieteter, både live og i mediene, om både kjente og ukjente emner som ofte forekommer i det personlige, sosiale, akademiske eller yrkesmessige liv. Bare ekstrem [auditiv/visuell] bakgrunnsstøy, en dårlig strukturert diskurs og/eller idiomatisk språkbruk kan ha innvirkning på forståelsen.
Audiovisuell forståelse <i>Å se på TV, film og video</i>	Kan følge mange filmer der historien i stor grad drives fram av handlingen og med bruk av visuelle effekter, og enkelt og tydelig språk. Kan få tak i hovedpunktene i TV-program om kjente emner når fremføringen er relativt langsom og tydelig.	Kan forstå store deler av mange TV-innslag om emner av personlig interesse, som intervjuer, korte opplesninger og nyhetsreportasjer, når de fremføres langsomt og tydelig.	Kan forstå de fleste nyhets- og aktualitetsprogrammer. Kan forstå dokumentarer, direktesendte intervjuer, talkshow, skuespill og de aller fleste filmer der det brukes standardspråk eller en kjent varietet.	Kan hente ut hovedpoengene i argumenter og diskusjoner i nyhets- og aktualitetsprogrammer
Resepsjon lese	Kan lese relativt enkle faktatekster om emner fra sitt eget interesseområde med tilfredsstillende forståelse.		Kan lese med stor grad av selvstendighet og tilpasse lese måte og lese hastighet til typen tekst og formålet med lesingen, samt gjøre selektiv bruk av egnede referanser og kildeverk. Har et stort aktivt ord-/tegnforråd for lesing, men kan ha vanskeligheter med idiomter som forekommer sjelden.	
Produksjon snakke	Kan forholdsvis flytende gi en grei beskrivelse av ett av flere emner som ligger innenfor eget interesseområde, presentert som punkter i lineær rekkefølge.		Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner av et vidt spekter av emner knyttet til eget interessefelt og utdype ideer med underpunkter og relevante eksempler.	Kan gi klare, systematisk oppbygde beskrivelser og presentasjoner, understreke viktige punkter på en formålstjenlig måte og utdype med relevante detaljer.
Produksjon skrive	Kan produsere enkle, greie, sammenhengende tekster om en rekke kjente emner innenfor sitt interesseområde ved å føye sammen kortere, enkeltstående elementer til en lineær framstilling.		Kan produsere klare, detaljerte tekster om en rekke emner knyttet til eget interesseområde og kan sammenfatte og vurdere informasjon og argumenter fra en rekke kilder.	
Muntlig interaksjon	Kan i stor grad uttrykke seg på en enkel måte, men med variert språk for å klare seg i de fleste situasjoner som kan oppstå på reiser. Kan gå uforberedt inn i en samtale om kjente emner, uttrykke personlige meninger og utveksle opplysninger om emner som er kjente, av personlig interesse, eller har med dagliglivet å gjøre (f.eks. familie, hobbyer, arbeid, reiser og aktuelle hendelser).	Kan kommunisere med en viss sikkerhet om kjente saker innenfor sine interesseområder eller sitt arbeidsfelt, kan klare seg i enkle rutinemessige sosiale sammenhenger. Kan utveksle, sjekke og bekrefte opplysninger, klare seg i mindre rutinepregede situasjoner og forklare hvorfor noe er et problem. Kan uttrykke meninger om mer abstrakte, kulturelle emner som film, bøker, musikk osv.	Har et så flytende og spontant språk at det er mulig å samhandle regelmessig og opprettholde relasjoner til målspråksbrukere uten at det blir anstrengende for noen av partene. Kan understreke hvilken betydning hendelser og opplevelser har for en personlig, og gjøre rede for og underbygge sine synspunkter med relevante forklaringer og argumenter.	Kan bruke språket flytende, nøyaktig og effektivt om et vidt spekter av emner, både generelle og akademiske emner og emner fra arbeid og fritid, og får tydelig fram forholdet mellom ideer. Kan kommunisere spontant med god grammatisk kontroll, uten å vise særlig tegn til å måtte begrense det man ønsker å si, og kan velge en grad av formalitet som passer til sammenhengen.
Skriftlig interaksjon	Kan komponere personlige brev og korte beskjeder der man ber om eller videreformidler enkel informasjon av umiddelbar betydning, og får fram det man synes er viktige punkter.		Kan effektivt uttrykke nyheter og synspunkter skriftlig og forholde seg til det andre skriver.	

Digital samhandling <i>Digitale samtaler og diskusjoner</i>	Kan legge ut forståelige innlegg i en digital diskusjon om et kjent emne dersom det er anledning til å forberede teksten og bruke nettbaserte verktøy for å fylle hull i språket og sjekke at det rett skrevet. Kan lage personlige innlegg på nett om opplevelser, følelser og hendelser og individuelle, nokså detaljerte svar til andres kommentarer, selv om begrensninger i ord-/tegnforrådet iblant medfører gjentakelser og feilformuleringer.	Kan delta i digitale utvekslinger i sanntid med flere deltakere og forstå hva den enkelte bidragsyter ønsker å kommunisere, men forstår kanskje ikke detaljene eller implikasjonene uten en nærmere forklaring. Kan legge ut innlegg på nett om sosiale arrangementer, opplevelser og aktiviteter, vise til vedlagte lenker og mediefiler og beskrive egne inntrykk.	Kan delta aktivt i en digital diskusjon, gi uttrykk for og respondere ganske utførlig på meninger om emner man er interessert i, forutsatt at bidragsyterne unngår å bruke et uvanlig eller vanskelig språk og gir tid til å svare. Kan delta i digitale utvekslinger med flere deltakere og knytte sine innlegg til tidligere bidrag i tråden på en effektiv måte, forutsatt at moderator bidrar til å styre diskusjonen. Kan forstå når det oppstår misforståelser og uenighet i en digital samhandling og kan håndtere dette når samtalepartnerne er samarbeidsvillige.	Kan delta i digitale utvekslinger og knytte sine innlegg til tidligere bidrag i tråden, forstå kulturelle implikasjoner og reagere hensiktsmessig.
Mediering	Kan introdusere personer med ulik bakgrunn, gi uttrykk for forståelse for at visse saker kan oppfattes ulikt, og invitere andre til å bidra med sin ekspertise og erfaring. Kan formidle informasjon som er gitt i klare, strukturerte informasjonstekster om emner som er kjent, av personlig interesse eller aktuelle, selv om mangler i ord-/tegnforrådet iblant medfører formuleringsproblemer.	Kan samarbeide med personer med en annen bakgrunn, vise interesse og empati ved å stille og svare på enkle spørsmål, komme med forslag og kommentere forslag fra andre, spørre om de andre er enige, og foreslå alternative tilnærminger. Kan formidle hovedpunktene i lange tekster som er uttrykt med et ukomplisert språk, om emner av personlig interesse, forutsatt at det er mulig å sjekke betydningen av enkelte uttrykk.	Kan samarbeide med personer med ulik bakgrunn, skape en positiv atmosfære ved å støtte, stille spørsmål for å identifisere felles mål, sammenligne alternativer for hvordan målene kan oppnås, og begrunne forslag til neste steg. Kan videreutvikle andres ideer, stille spørsmål for å få fram reaksjoner og andre vinkler og foreslå en løsning eller neste steg. Kan formidle detaljerte opplysninger og argumenter nøyaktig, f.eks. de viktigste poengene i komplekse, men godt strukturerte tekster som er av faglig, akademisk eller personlig interesse.	Kan etablere forhold som legger til rette for å dele tanker og diskusjon av vanskelige problemstillinger, ved å vise forståelse for ulike perspektiver, oppmuntre andre til å utforske problemstillinger og følsomt justere måten man uttrykker ting på. Kan bygge på andres ideer og foreslå måter å komme videre på. Kan formidle hovedinnholdet i velstrukturerte, men lange og komplekse tekster om emner som er innen ens faglige, akademiske eller personlige interessefelt, og klargjøre samtalepartnerens meninger og hensikter.
Språklig kompetanse	Har et stort nok vokabular og gode nok ferdigheter til å snakke om emner som familie, hobbyer og interesser, jobb, reiser og aktuelle tema, om enn nølende og med omformuleringer, må gjenta seg selv og får iblant formuleringsproblemer på grunn av begrensninger i vokabularet.	Har et tilstrekkelig språklig repertoar til å beskrive uventede situasjoner rimelig presist, forklare hovedpunktene i en tanke eller et problem og uttrykke meninger om abstrakte eller kulturelle emner som musikk og film.	Har et tilstrekkelig språklig repertoar til å kunne gi klare beskrivelser, uttrykke synspunkter og utvikle argumenter uten å måtte lete påfallende mye etter ord/tegn, og bruker da enkelte komplekst oppbygde setninger.	Kan uttrykke seg klart og uten å vise særlig tegn på å måtte begrense det man ønsker å si.
Sosio-lingvistisk kompetanse	Mestrer en lang rekke språkfunksjoner både aktivt og passivt, og kan bruke de uttrykksmåtene som er vanlige på et nøytralt stilnivå. Er klar over viktige høflighetskonvensjoner og kan oppføre seg i samsvar med dem. Er klar over og prøver å registrere viktige forskjeller mellom det aktuelle språksamfunnet og sitt eget når det gjelder skikker, holdninger, verdier og livssyn.		Kan tilpasse uttrykksformen slik at det blir noe forskjell på formell og uformell stil, men treffer ikke alltid. Kan uttrykke seg på en passende måte i ulike situasjoner og unngå grove feilformuleringer. Kan opprettholde relasjoner til målspråksbrukere uten at man utilsiktet morer eller irriterer dem eller får dem til å oppføre seg annerledes enn de ville gjort sammen med andre avanserte målspråksbrukere.	Kan med litt strev bidra aktivt i gruppediskusjoner, selv om det snakkes fort med et hverdagslig språk. Kan forstå og tolke sosiokulturelle/sosiolingvistiske signaler og bevisst tilpasse egne språklige uttrykksmåter for å uttrykke seg slik det passer i situasjonen. Kan opptre med selvtilit og uttrykke seg tydelig og høflig på et formelt eller uformelt stilnivå som egner seg i situasjonen og overfor de tilstedeværende.
	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2
	B1		B2	

1.3: Deskriptorer for kommunikative aktiviteter og språklige kompetanser for nivå C1 og C2.

	C1	C2
Resepsjon lytte	Kan forstå nok til å følge omfattende diskurs om abstrakte og komplekse emner utenfor eget felt, men kan ha behov for å få bekreftet en og annen detalj, særlig hvis den språklige varieteten er ukjent. Kan kjenne igjen en lang rekke dagligdagse og idiomatiske uttrykk og legge merke til endringer i stil. Kan følge omfattende diskurs også når den ikke er tydelig strukturert, og når sammenhenger ikke uttrykkes direkte, men er underforstått.	Kan uten problemer forstå praktisk talt alle former for språk som produseres i naturlig hastighet.
Audiovisuell forståelse <i>Å se på TV, film og video</i>	Kan følge med på filmer der det brukes mye slang og idiomatisk språk. Kan forstå detaljene som presenteres i krevende fjernsynssendinger, som aktualitetsprogrammer, intervjuer, debattprogrammer og prateprogrammer. Kan forstå nyanser og implisitt betydning i de fleste filmer, skuespill og TV-programmer, forutsatt at det brukes standardspråk eller en kjent varietet i framføringen.	Ingen deskriptor foreligger; se C1
Resepsjon lese	Kan forstå omfattende, komplekse tekster i detalj, enten de er knyttet til eget spesialfelt eller ei, forutsatt at man har mulighet til å lese vanskelige passasjer om igjen. Kan forstå mange ulike tekster, også skjønnlitteratur, artikler i aviser eller tidsskrifter og spesialiserte akademiske eller faglige publikasjoner, forutsatt at det er mulig å lese det om igjen, og at man har tilgang til oppslagsverk.	Kan forstå tekster av så å si alle typer, også skjønnlitterære og faglitterære tekster som er abstrakte, strukturelt komplekse eller sterkt preget av sjargong. Kan forstå et stort utvalg av lange og komplekse tekster og oppfatte subtile, stilistiske forskjeller og både direkte og underforstått mening.
Produksjon snakke	Kan gi klare, detaljerte beskrivelser og presentasjoner av komplekse emner, der man trekker inn delmomenter, utdyper enkelte punkter og runder av med en passende konklusjon.	Kan produsere klar, velstrukturert diskurs med god flyt og en effektiv, logisk struktur som hjelper mottakeren til å legge merke til og huske viktige poeng.
Produksjon skrive	Kan produsere klare, velstrukturerte tekster om komplekse emner, der de viktige punktene blir framhevet. Kan gå i dybden og utvikle og underbygge synspunkter med underpunkter, begrunnelser og relevante eksempler. Kan runde av med en passende konklusjon. Kan bruke strukturen og konvensjonene i ulike sjangre, variere tone, stil og stilnivå etter publikum, teksttype og tema.	Kan produsere klare komplekse tekster med god flyt i en egnet og effektiv stil og med en logisk struktur som hjelper leseren til å finne fram til de viktigste punktene.
Muntlig interaksjon	Kan uttrykke seg flytende og spontant, nesten uten anstrengelse. Mestrer godt et bredt repertoar av ord/tegn, slik at man lett kan omgå mangler i vokabularet med en litt lengre omformulering. Unngåelsesstrategier og åpenbar leting etter uttrykk er det lite av; bare et spesielt komplekst emne kan hindre at språket er naturlig og flytende.	Mestrer slang og idiomatiske og alminnelige uttrykk godt, og har god kjennskap til hvilke konnotasjoner uttrykkene har. Kan presist formidle finere meningsnyanser ved å justere språket på ulike måter, med rimelig grad av korrekthet. Kan gå tilbake og komme seg ut av en språklig vanskelighet så ubesværet at samtalepartneren knapt legger merke til det.
Skriftlig interaksjon	Kan uttrykke seg klart og presist og formidle innholdet på en effektiv og fleksibel måte til mottakeren.	Kan uttrykke seg med rett tone og stil i praktisk talt alle former for formell og uformell samhandling.
Digital samhandling <i>Digitale samtaler og diskusjoner</i>	Kan delta i utvekslinger i sanntid på nett med flere deltakere og forstå den kommunikative intensjonen og de kulturelle implikasjonene ved de ulike innleggene. Kan delta aktivt i digitale faglige eller akademiske diskusjoner i sanntid og ved behov be om og selv formulere ytterligere klargjøring av komplekse, abstrakte problemstillinger. Kan tilpasse stilnivå til den digitale samhandlingen og om nødvendig bevege seg fra ett stilnivå til et annet i løpet av samme utveksling. Kan vurdere, omformulere og utfordre argumenter i faglige eller akademiske chatter og diskusjoner på nett i sanntid.	Kan uttrykke seg klart og presist i en digital diskusjon i sanntid og bruke språket på en effektiv og fleksibel måte som passer i sammenhengen, og kan også uttrykke seg med sterke følelser og med hentydninger og spøk. Kan foregripe og håndtere eventuelle misforståelser (også kulturelle), kommunikasjonsproblemer og følelsesmessige reaksjoner som kan forekomme i en digital diskusjon. Kan raskt og enkelt tilpasse stilnivå og stil etter nettmiljø, kommunikasjonsformål og språkhandling.
Mediering	Kan mediere effektivt, bidra til å opprettholde positiv samhandling ved å tolke ulike perspektiver, håndtere tvetydigheter, foregripe misforståelser og gripe taktfullt inn for å få samtalen inn på rett spor. Kan bygge på ulike bidrag i en diskusjon og stimulere til resonnering med en rekke spørsmål. Kan klart og flytende med et velstrukturert språk formidle de viktigste poengene i lange, komplekse tekster selv om de ikke er knyttet til eget interessefelt, også evaluerende aspekter og de fleste nyanser.	Kan mediere effektivt og naturlig, innta ulike roller alt etter behov og situasjon, identifisere nyanser og forbehold, samt å styre en vanskelig eller følsom diskusjon. Kan med et klart, flytende, strukturert språk redegjøre for hvordan faktaopplysninger og argumenter er framlagt, og presist videreformidle vurderinger og de fleste nyanser og understreke sosiokulturelle implikasjoner (f.eks. bruk av stilnivå, underdrivelser, ironi og sarkasme).
Språklig kompetanse	Kan bruke et bredt spekter av komplekse grammatiske strukturer korrekt og med betydelig fleksibilitet. Kan velge egnede formuleringer fra et stort språklig repertoar til å uttrykke seg klart og uten å måtte begrense det man ønsker å si.	Mestrer et svært stort språklig repertoar godt og kan bruke det til å formulere tanker presist, poengtere spesielle punkter, få fram nyanser og unngå tvetydighet. Viser ingen tegn til å måtte begrense det man ønsker å si.

Sosio-lingvistisk kompetanse	Kjenner igjen en lang rekke idiomatiske uttrykk og alminnelige vendinger og registrerer endringer i stilnivået. Kan likevel ha behov for å få stadfestet visse detaljer, særlig hvis dialekten/aksenten er uvant. Kan forstå humor, ironi og implisitte kulturelle referanser og oppfatte betydningsnyanser. Kan følge med på filmer der det brukes mye slang og idiomatisk språkbruk. Kan bruke språket fleksibelt og godt i sosiale sammenhenger og mestrer også følelsespreget språkbruk, hentydninger og spøk. Kan tilpasse graden av formalitet (stilnivå og stil) etter den sosiale konteksten: formell, uformell eller dagligdags, og holde seg på samme stilnivå. Kan komme med kritiske kommentarer eller uttrykke sterk uenighet på en diplomatisk måte.	Kan mediere på en effektiv og naturlig måte mellom målspråksbrukere og folk fra sitt eget språksamfunn, og kan ta hensyn til sosiokulturelle og sosiolingvistiske forskjeller. Har god kontroll over idiomatiske og alminnelige uttrykk, og kjenner til ulike konnotasjoner. Får med seg praktisk talt alle sosiolingvistiske og sosiokulturelle undertoner i språket som brukes av avanserte målspråksbrukere, og kan reagere ut fra dette. Kan effektivt utnytte, både muntlig og skriftlig, et bredt spekter av avansert språk for å styre, argumentere, overbevise, fraråde, forhandle og gi råd.
	C1	C2

Høgskolen i Østfold
Fremmedspraksenteret
Postboks 700
NO-1757 Halden
Norway

Telefon: 69 60 83 00
E-post: info@fremmedspraksenteret.no